

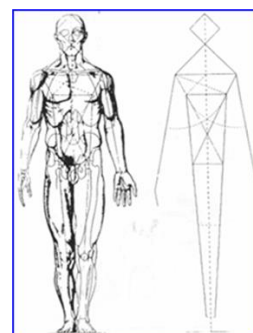

Dušan JEDINÁK

Vplyv odkazov - odkaz vplyvu

(nielen pre 5T)

Zase som poskladal nečakané postrehy a úsudky, krátke podnetné názory aj zdôvodnenia, ktoré ma v priebehu mnohých rokov intenzívne oslovili. Možno to zaujme aj vás.

V tomto súbore citátov sú zaradené myšlienky od osobností, ktoré sa narodili najneskôr v roku 1900. Od tých ďalších som pozbieral ich stručné výroky do publikácie *Pamätné odkazy* (*postrehy a podobenky*) MMXXII, ktorá sa s týmto súborom aj prelína, aj dopĺňuje. Posúďte si to sami.

Verím, že aspoň jeden odkaz vás ovplyvní,
aby sa potvrdil vplyv odkazu.

*Všetchno úsilí poznání, rozumu, utrpení, svatosti a lásky pracuje,
aby lidské slovo přiblížilo se co nejvíce tajemné pravdě světa;
aby stále větší množství lidí mohlo se shodnout
o skutečné ceně pozemských věcí
a styk člověka s člověkem aby byl učiněn
bezelstný, mocný, jemný a čistý.*

Otokar BŘEZINA (1868 – 1929)

Z každého polena Merkura nevyrežeš.

Úlohou výchovy je prebudiť v človeku génia.

Najkratšie odpovede – áno a nie – vyžadujú najdlhšie rozmyšľanie.

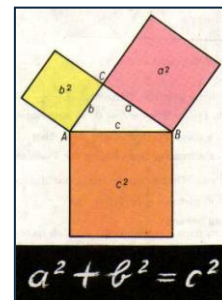
Buď mlč, alebo povedz niečo, čo je lepšie ako mlčanie.

To najväčšie v človeku je – nakloniť dušu k dobrému.

Boh dal človeku dve ruky, aby ho neobťažoval s každou maličkosťou.

Nerob to, čo nepoznáš, nauč sa všetko, čo potrebuješ poznať

a budeš mať spokojný život... **Rob veľké veci bez sľubov.**

PYTAGORAS (asi 570 – 496 pred n. l.)

*Starajúc sa o šťastie iných,
nachádzame svoje vlastné.*

*Šťastný je ten, kto aj v starobe môže ísť
za múdrosťou a pravdivou mienkou.*

Filozofia znamená milovať Boha.

Príčinou každého zla, ktoré prenasleduje ľudský život, je prílišná láska k sebe.

Ten istý vzťah aký má vznik k bytiu, vidím aj medzi premýšľaním a pravdou.

Ak chceme o človeku povedať pravdu, musíme o ňom povedať všetko.

*Matematika ponúka skvelý prostriedok pre objavenie právd,
ktoré sú bez účasti rozumu nedostupné...*

Počty a merba vedú k rozumovému poznávaniu, k pravde a lepšiemu pochopeniu všetkých náuk...

Pri lepšom chápaní všetkých ostatných vied, bude nesmierne vo výhode ten,

kto sa zaoberal geometriou, pred tým, kto to nerobil.

PLATÓN (asi 427 – 347 pred n. l.)

***Najpozoruhodnejšia na človeku je
jeho schopnosť myslieť.***

*Pravá múdrosť je v šťastí okrasou,
v nešťastí oporou.*

*Vzdelanie má horké korenie,
ale sladké ovocie.*

Nič tak neničí ľudské telo ako trvalá nečinnosť.

Kto chce správne poznávať, musí najprv správnym spôsobom pochybovať.

*Človek poznáva, že sa svojím životom má podobáť večnému poriadku,
ktorý je prejavom Božieho rozumu.*

Iba malo ľudí vie, že šťastie vyplýva z osobnej dokonalosti.

ARISTOTELES

(384 – 322 pred n. l.)

*Nemôžeme milovať toho, koho sa bojíme;
ani toho, kto sa bojí nás.*

*Najväčším lákadlom pre zlé skutky
je nádej na beztrastnosť.*

*Žiadne umenie nemôže napodobniť
mnohotvárnosť prírody.*

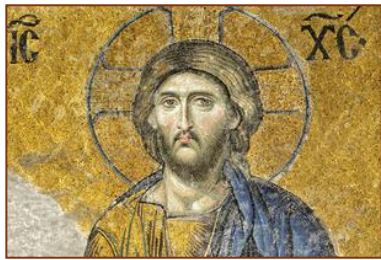
Choroby myslenia sú zhubnejšie a vyskytujú sa častejšie než choroby tela.

Nik nie je múdry, kto nie je statočný... Nemožno hovoriť o štedrosti tam, kde nie je spravodlivosť...

Rozvážne jednáť má väčšiu cenu ako iba rozumne myslieť.

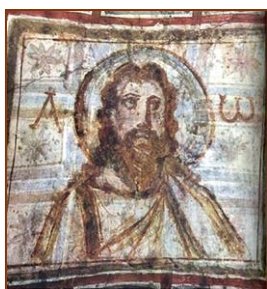
M.T. CICERO

(106 – 43 pred n. l.)

Ja som Cesta, Pravda a Život (Jn 14, 6).

- *Verte v Boha a verte aj vo mňa* (Jn 14, 1).
- *Božie kráľovstvo neprichádza tak, aby ste to mohli spozorovať; ani sa nedá povedať: Pozri, je tu alebo je tam! Božie kráľovstvo je medzi vami* (Lk 17, 20 - 1).
- *Tak ako chcete, aby ľudia jednali s vami, tak vy jednajte vo všetkom s nimi: v tom je celý Zákon a Proroci* (Mt 7, 12).
- *Počuli ste, že bolo povedané: Oko za oko a zub za zub. Ja vám však hovorím, aby ste so zlým nejednali ako on s vami: ale ak ťa uderí na pravé líce, nastav mu aj druhé* (Mt 5, 38 - 9).
- *Kto chce byť medzi vami veľkým, nech je vašim služobníkom... Ani Syn človeka neprišiel, aby si dal slúžiť, ale aby slúžil a dal svoj život ako výkupné za mnohých* (Mk 10, 43 - 45).
- *Podťe ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste obťažaní, a ja vám dám odpočinúť* (Mt 11, 28).
- *Ak sa neobrátite a nebudete ako deti, nevojdete do nebeského kráľovstva* (Mt 18, 3).

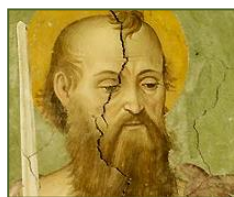

Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma (Mk 8, 34).

Kto zaprie mňa a moje slová, toho zaprie aj Syn človeka, keď príde v sláve svojej i Otcovej (Lk 9, 26).

Chod' mi z cesty, satan, lebo nemáš zmysel pre Božie veci, len pre ľudské (Mk 8, 33).

Ježiš z Nazaretu (asi 4 pred n. l. – asi 30 n. l.)

Ten, kto miluje druhého, naplnil zákon (Rim 13, 8 – 10; Ga 5, 14).

Pán je Duch; a kde je Pánov Duch, tam je sloboda.

A my všetci s odhalenou tvárou hľadáme ako v zrkadle na Pánovu slávu a Pánov Duch nás premieňa na taký istý,

čoraz slávnejší obraz (2 Kor 3, 17 – 18).

Ked' vo vás prebýva Duch toho, ktorý vzkriesil Ježiša z mŕtvych, potom ten, čo vzkriesil z mŕtvych Krista, oživí aj vaše smrteľné telá skrze svojho Ducha, ktorý prebýva vo vás (Rim 8, 11).

Lebo aj Židia žiadajú znamenia a Gréci hľadajú múdrosť, my však ohlasujeme ukrižovaného Krista, pre Židov pohoršenie, pre pohanov bláznovstvo, ale pre povolaných, tak Židov ako Grékov, Krista – Božiu moc a Božiu múdrosť (1 Kor 1, 22 – 24).

Keby som hovoril ľudskými jazykmi aj anjelskými, a lásky by som nemal, bol by som ako cvendžiaci kov a zuniaci cimbal. A keby som mal dar proroctva a poznal všetky tajomstvá a všetku vedu a keby som mal takú silnú vieru, že by som vrchy prenášal, a lásky by som nemal, ničím by som nebol. A keby som rozdal celý svoj majetok ako almužnu a keby som obetoval svoje telo, aby som bol slávny, a lásky by som nemal, nič by mi to neosožilo (1 Kor 13, 1 – 3).

Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá; nezávidí, nevypína sa, nevystatuje sa, nie je nehanebná, nie je sebecká, nerozčuľuje sa, nemyslí na zlé, neteší sa z nepravosti, ale raduje sa z pravdy. Všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa, všetko vydrží (1 Kor 13, 4 – 7).

PAVOL z Tarzu
(asi 5 až 10 – asi 64 až 68)

Osudu sa ničím nevzdoruje tak účinne
ako statočnou a kludnou myslou.

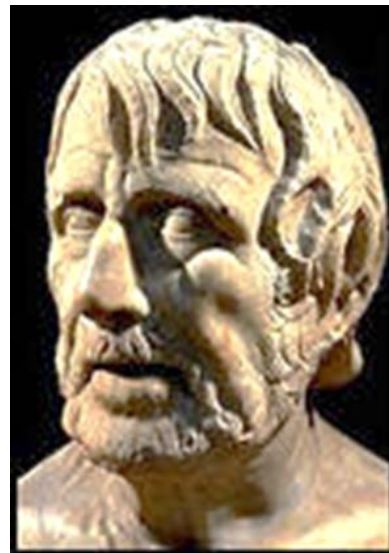
Zlaté uzdy nerobia kone lepšími.

Veľkou zárukou kludnej bezstarostnosti
je nerobiť nič nespravodlivo.

*Keď je niečo nevyhnutné,
tým to už nie je aj dobré.*

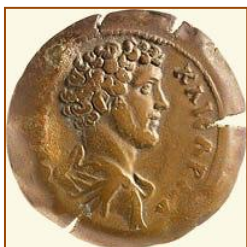
Ten, kto urobil dobrý skutok, má mlčať.
Hovoriť má ten,
v prospech ktorého bol urobený.

*Trpaslík nebude väčší,
aj keby sa na horu postavil.*

Všetko skutočne veľké sa dovršuje pomalým,
nepostrehnuteľným vzrastom.

L. A. Seneca (5 – 65)

Urobil si niečo, čo prospieva všetkým?

Máš teda aj ty z toho osov.

*Často sa dopúšťa bezprávia aj ten, kto nič nerobí,
nielen ten, kto niečo robí.*

Lepšia je výčitka od génia ako pochvala od idiota.

Ľudia najprísnejšie odsudzujú tie chyby, ktoré majú sami.

*Vykonaj každé dielo cieľavedome a bez reptania,
ako keby bolo v tvojom živote posledné.*

Nikdy nehovor o tom, aký je dobrý muž, ale buď takým.

- Jednotlivé rozumné bytosti sú prispôsobené k jednému spoločnému dielu.
V poznaní, že si údom veľkého duchovného bratstva,*

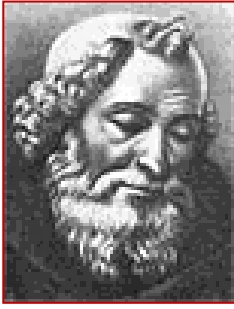
je čosi povznášajúceho a veľkolepého.

- Ak vykonávaš svoju dennú povinnosť podľa príkazov správneho rozumu –
horlivo, neoblomne, v dobrej vôli a nikdy len ako niečo vedľajšie,*

*a ak zachovávaš ono svoje božstvo v rýdzej čistote, ako by si ho mal vrátiť už
teraz, ak zlučuješ to oboje, bez toho čo v ďalšom očakávaš
alebo čoho sa bojíš, ale zotrúvaš na vykonaní prítomnej povinnosti v zhode
s prírodou a na statočnej pravdivosti v každom slove a výroku,
tak budeš v živote šťastný. A vôbec nikto tomu nemôže zabrániť.*

- Jedine toto má cenu: prežiť život preukazovaním pravdy,
spravodlivosti a láskavosti, hoci voči luhárom a nespravodlivým.*

Marcus AURELIUS
(26.4.121 – 17.3.180)

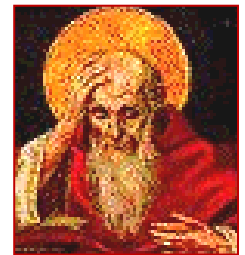

Človek je stvorený, aby poznal Boha, poznajúc ho miloval, milujúc ho bol v ňom blažený.

- *Bez lásky sme si sami sebe na ťarchu, skrz lásku znášame jeden druhého.*
  - ***K Bohu sa približujeme nie chôdzou, ale láskou.***
- *Miluj Boha a potom všetko čo budeš chcieť, bude dobré.*
  - ***Poznávaj, aby si uveril, ver, aby si pochopil.***

- *Kto sa nenechá premôcť pravdou, nad tým zvíťazí omyl.*
- *Je lepšie, aby pohoršenie vzniklo, než aby sa pravda utajovala.*
- *Ak hľadáš pravdu, drž sa cesty, lebo aj cesta je už pravdou.*
- *Je v nás svetlo rozumu, v ktorom vidíme nemenné pravdy...*
  - ***Neučíme sa slovami znejúcimi navonok, ale vnútri nás učí pravda.***

- *Je veľmi nebezpečné, ak hovoríme, čo si myslíme, veľmi bolestné, ak to nehovoríme a veľmi zhubné, ak hovoríme opak.*
  - *Nikto nech nehovorí, že už pravdu našiel. Hľadáme ju tak, ako by ju nepoznal nikto. Pravda môže byť skôr starostlivo a vo svornosti hľadaná, pokiaľ sa nepredpokladá, akosi zbrklo a vystatovačne, že už bola nájdená.*

- ***Budeme hľadať tak, akoby sme mohli nájsť, ale nikdy nenájdeme tak, aby sme mohli prestať hľadať.***

Aurelius AUGUSTINUS
(13.11.354 – 28.8.430)

Pokiaľ to dokážeš, spájaj vieru s rozumom.

Všetko čo poznávame, nie je chápané podľa svojej prirodzenosti, ale skôr podľa schopností poznávajúcich.

Číslo bolo v mysli Stvoriteľa bezpochyby prvotným vzorom stvorených vecí...

Všetka náuka o pravde je zahrnutá v mnohosti a veľkosti.

Nemôže dosiahnuť poznanie božských vecí ten, kto nie je vôbec zbehlý v matematike.

Večnosť je úplné, súčasné a dokonalé vlastnenie neohraničeného a nikdy nekončiaceho života.

Aby sme poznali veľkú lásku, musíme najprv blúdiť a až potom sa dať na správnu cestu.

Anicius Manlius Severinus BOETHIUS
(okolo 480 – 524)

*Matematika je teoretická veda, ktorá má za svoj predmet abstraktné množstvo. Abstraktné množstvo je to, o ktorom pojednávame iba uvažovaním, oddeľujúc ho rozumom od látky...
Skrz číslo sa učíme nedať sa zmiatnuť. Ak odstrániš zo všetkého číslo, všetko zanikne. Odober ľudstvu počítanie a všetko zachvátí slepá nevedomosť a nebude možné odlíšiť človeka od ostatných živočíchov.*

Tí, ktorí vyhľadávajú pokoj v kontemplácii, musia sa najskôr vycvičiť v aktívnom živote...

Tak ako máme milovať Boha v kontemplácii, tak máme milovať bližných v činnosti.

Isidoro de Sevilla (asi 560/70 – 636)

Človek je smrteľná substancia, vyjadrujúca myšlienky rečou.

Štyri sú hlavné cnosti:

striedmosť, sebaovládanie, múdrosť a spravodlivosť.

Múdrosť je cesta, ktorou ide ľudská duša za svojou dokonalosťou...

A to je možné dvomi spôsobmi: poznaním a činnosťou.

Cieľom špekulácie je pravda, cieľom činnosti dobro.

Deje tohto sveta sú výsledkom troch činiteľov: prirodzenosti, ľudskej vôle a náhody.

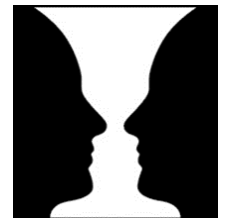
Zlo nie je opakom dobra, je len nedokonalosťou, prekážkou.

*Čas nechá zabudnúť na bolesť, uhasí pomstu, utíši hnev a zadusí nenávisť,
minulosť akoby neexistovala.*

Svet je šachovnica, my sme na nej kamene

a v tomto veľkom zápase

smrť hráčkou šachu je.

❖ *Rozum je sila duše, schopná zmocniť sa poznania.*

❖ *To, čo je podľa viery pravda, môže byť podľa rozumu klamstvo.*

❖ *Keby ľudia a vládcovia vedeli, čo stratia vo vojne
a ako málo toho získajú, neboli by vojny.*

❖ *Hlboká rieka sa neskalí, keď bol do nej hodený kameň,
rovnako tak človek. Ak sa zlosti pre urážky, nie je riekou, ale kalužou.*

❖ *Bod je bezrozmerná podstata, ktorá má polohu.*

AVICENNA

Abú Alí al-Husajn ibn Abdalláh ibn Síná
(arabský filozof, prírodovedec, lekár)
(* asi 980 – † 18. jún 1037)

Z myšlienok Tomáša Akvinského

Nevysloviteľný Tvorca!

Ty si z prameňa múdrosti svojej určil trojakú hierarchiu anjelov a rozdelil si im spôsobom podivuhodným úlohy vo svete neviditeľnom.

Ty si svetadiely vesmíru krásne rozložil.

Ved' Ty si opravdivé žriedlo svetla a múdrosti a základ každej vedomosti.

Rozsvieť v šere rozumu môjho lúče svetla svojho a odstráň odo mňa dvojakú tmú, v ktorej som sa narodil: hriech a nevedomosť.

Ty otváraš jazyky nemlúvniat, vycvič aj môj jazyk a vlej na pery moje milosť požehnaní svojho.

Daj, aby som ostro chápal, dobre si zapamätal a prakticky sa učil.

Daj, aby som jasne vysvetľoval a daj mi k tomu veľkú milosť reči.

Prípravu napomáhaj, činnosť sprevádzaj, účinok doplňuj.

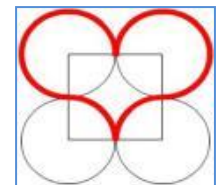
Ty si pravý Boh a pravý človek. A žiješ a panuješ naveky.

- Boh je súcno (ens) zo svojho vlastného bytia... každé iné súcno je súcno z účasti... V Bohu je esencia i existencia neoddeliteľná, ba totožná; k tomu „čo“ Boh je, patrí, „že“ je... **Boh nie je len prvou príčinou každého pohybu v systémoch konečných, ale je tiež súbežnou príčinou všetkých priebehov v prírode.**
- Prirodzený zákon nie je nič iné, než od Boha dané svetlo rozumu.
- Účelom pôsobenia pravdy je, aby sa do duše vtlačil celý poriadok vesmíru.
- **Láska je priateľstvo človeka s Bohom... Žiť v pokoji je záležitosťou lásky. Ale položiť základ pre pokoj, to je úloha pre múdrosť, ktorá všetko usporadúva. Na múdrosť nás pripravuje pokora...**

Blaženosť človeka spočíva v poznaní Boha.

Svätosť nespočíva v tom, že veľa vieme alebo veľa rozjímame; veľké tajomstvo svätosti je v tom, že veľmi milujeme.

Keď dávame, dostávame; keď odpúšťame, bude nám odpustené; keď milujeme druhých, vytvárame skutočne ľudské vzťahy a pomáhame zrodu lepšieho sveta.

Pane, daj mi cnosti, daj aby som bol múdry v kontakte so svojimi blíznymi, umiernený v žiadostiach svojho tela a aby som si oddane plnil svoje povinnosti k Tebe.

Daj, Pane, aby som z celého srdca ľutoval svoje chyby, úprimne sa z nich vyznával a vždy konal zadosťučinenie. Zameraj moje vnútro k dobru, aby som robil to, čo je potrebné, čo je prospešné mojej duši a čo je príkladom pre ostatných. Daj, aby som nikdy nebažil po ničom nemúdom, aby som nebol na pochybách v tom, čo je správne, i keď sa mi to nepáči, aby som sa z nedočkavosti nebál hneď na začiatku toho, čo mám vykonať, alebo aby som neupúšťal od ukončenia toho, čo som započal. Nech sa tak stane!

Konečným cieľom ľudského života je blaženosť. Blaženosť človeka spočíva v poznaní Boha.

Sloboda je schopnosť vyberať si prostriedky pre cieľ, ktorý dal Boh.

Spravodlivosť bez múdrosti nemôže byť dokonalou čnosťou.

Vládca je preto ustanovený, aby chránil spravodlivosť.

Cieľom moci je uskutočňovanie spravodlivosti.

Ovocie každej vedy je v tom, že sa nimi posilňuje viera.

Tomáš AKVINSKÝ (1225 – 1274)

Ak existuje nejaká radosť, má ju človek čistého srdca.

- * Čím väčšmi niekto dosiahne súlad v sebe a čím jednoduchšie je jeho vnútro, tým viac a tým vyššie veci chápe bez námahy, lebo dostáva svetlo rozumu zhora.
- * Je veľká múdrosť neprenáhliť sa v skutkoch a nestáť zaťato na vlastnej mienke.
- * Nespytuj sa, kto to povedal, ale dávaj pozor na to, čo hovorí.
- * Duchom nestály, telesnosťou ovládaný a k zmyselnostiam náklonný sa ťažko môže celkom odtrhnúť od pozemských žiadostí.
  - * **Ak máš v sebe niečo dobré, predpokladaj u iných ešte lepšie, aby si si zachoval pokoru.**
- * Myslieť si, že by hádam inde bolo lepšie, alebo meniť svoje pôsobisko, to už mnohých sklamalo.
  - * **Keď je slobodno a užitočné hovoriť, hovor o veciach zušľachtľujúcich.**
- * Keby si uvážil, aký pokoj by si spôsobil svojim dobrým správaním sebe a akú radosť iným, myslím, že by si sa viac staral o svoje duchovné zdokonalenie.
- * Dobre je, že nám prichodí z času na čas znášať protirečenia a že ľudia o nás zmýšľajú zle a nedobre, hoci azda aj dobre konáme a správne mienime.
  - * **Pokiaľ žijeme na svete, nemôžeme byť bez trápenia a pokušenia.**
- * Na seba samého obráť svoj zrak a chráň sa posudzovať iných.
- * Ak konáme z lásky, hoci aké malé alebo nepatrné by to bolo, prináša hojné ovocie.
- * Málokedy meriame blížneho tým istým meradlom ako seba.
- * Musíš sa naučiť seba samého v mnohých veciach ovládať, ak chceš s inými nažívať v pokoji a svornosti.
  - * *Všetci nemôžu mať jednaké duchovné zamestnanie: jedno sa hodí tomuto a iné zas tamtomu.*
- * Len ten sa úprimne raduje, kto má v srdci svedectvo dobrého svedomia.
- * **Keby si častejšie myslel na smrť než na dlhý život, iste by si sa horlivejšie polepšoval.**
- * Človek nemusí mať nadbytok pozemských majetkov, aby bol šťastný, stačí mu aj primeraná zámožnosť.
- * Hľad' teraz žiť tak, aby si sa v hodinu smrti mohol skôr radovať ako strachovať.
- * V čnostiach najviac vzrastajú tí, čo sa usilujú práve ťažšie veci tým mužnejšie prekonávať.

- * **Nenamýšľaj si, že si o niečo pokročil v dobrom, ak sa nepovažuješ za najmenšieho zo všetkých.**

- * Zachovaj najprv pokoj vo svojom vnútri; potom budeš môcť aj iných privádzať k pokoji.
- * Keby si bol vnútorne dobrý a čistý, videl by si všetko bez prekážky a všetko by si rozumel.
- * Keď budeš posudzovať vlastné chyby dobre a spravodlivo, nebudeš tak prísne súdiť iných.
  - * **Veľmi spokojné srdce má, kto sa nestará ani o chvály, ani o hany.**

Tomáš KEMPENSKÝ (1379/1380 – 1471)

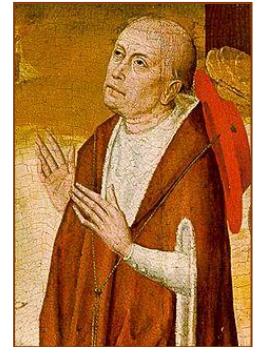

- **Jednota je nad všetkými protikladmi.**
- *K poznaniu božských vecí je nám otvorená iba cesta prostredníctvom symbolov... Matematika nám najviac pomáha pri pochopení rozličných božských vecí.*
- **Intelekt je rozvinutím viery. Intelekt je usmerňovaný vierou a viera sa rozširuje intelektom.**

• *Intelekt, ktorý nie je pravdou, nikdy nepochopí pravdu tak presne, že by postupom do nekonečna nemohla byť pochopená presnejšie.*

- *Číslo ako spôsob pochopenia je niečím, bez čoho nemožno nič chápať... Keby neexistovalo číslo, nebolo by ani pripodobnenie, ani pojem, ani rozlíšenie, ani merania.*
- *Bez čísla nechápeme, že veci sú rôzne a od seba oddelené... Číslo je výrazom jednoty... Počet (číslo) znamená pomer. Pomer je myšlienková konštrukcia... Číslo je základ všetkých vecí chápaných myslením... Číslo je hlavnou stopou vedúcou k múdrosti...*

• *Žiadne ľudské umenie nedosahuje presnosť dokonalosti a každé je konečné a ohraničené... vo všetkom, čo je mimo Boha, chýba presnosť.*

Mikuláš KUZÁNSKY (1407 – 1464)

Kto môže ísť k prameňu, nech nechodí k džbánu...

Kto málo myslí, často sa mýli... Kto si neváži život, nezaslúži si ho.

Trpezlivosť nás chráni pred urážkami ako šaty pred zimou...

Nerobíš dobre, keď chváliš to, čomu nerozumieš,

ale ešte horšie je, keď to haniš.

Pochváľ priateľa verejne, ale napomeň ho medzi štyrmi očami.

Zatiaľ, čo som si myslel, že sa učím ako žiť, naučil som sa,

*ako zamierať... **Všetko krásne zomiera s človekom, ale nie umenie.***

- ❖ *Pokus sa nikdy nemýli, mýlia sa iba naše úsudky...*
- ❖ *Experiment je môj učiteľ, múdrosť je dcéra skúsenosti...*
- ❖ **Ani jedno ľudské bádanie nemožno nazvať pravou vedou, ak neprejde matematickými dôkazmi.**
- ❖ *Najväčšiu radosť telu dáva svetlo slnka, najväčšiu radosť duchu – jas matematickej pravdy.*

❖ *Kto neverí vo vrcholnú istotu matematiky, zostáva v zmätku a nikdy neumĺčí rozpory sofistických vied, ktoré učia ľudí večnému kriku.*

❖ *Domysli, akým zločinom je vziať život človeku, ktorého zloženie sa ti zdá byť takým umeleckým divom.*

LEONARDO da Vinci (1452 – 1519)

Vo svete existuje iba jeden heroizmus, vidieť svet taký je – a milovať ho... Niet väčšej škody nad stratený čas.

Krása je očistenie od všetkého zbytočného...

Cieľom umenia je robiť šťastným.

Maličkosti prispievajú k dokonalosti, ale dokonalosť nie je maličkosť.

Sľuby, prepitné a obdarúvanie podkopávajú poctivosť.

Každý osobný triumf vzniká iba preto, lebo nám niekto iný pomohol.

Nič neprivádza človeka tak blízko k Bohu, ako túžba po vykonaní dokonalého diela, lebo Boh je dokonalosť. MICHELANGELO Buonarroti (1457 – 1564)

Pre hlupáka je jeho hlúposť radosťou.

Šikovne, v pravý čas bláznom sa tváriť – najvyššia múdrosť.

Sebe dobre robí, kto dobre robí svojim priateľom.

Človek trpí všetkým, čo miluje.

Vo veľkých veciach postačí aj vedomie, že sme aspoň chceli.

Ak nie si šľachticom, snaž sa šľachetnými skutkami, aby sa tebou začal nový šľachtický rod.

Milujem slobodu a nechcem a nemôžem nikdy slúžiť žiadnej strane.

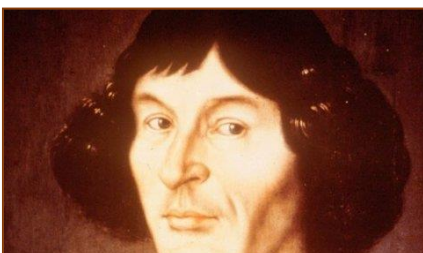
Celý svet je našou spoločnou vlasťou.

- *Chcem byť pútnikom, ktorý prechádza cez všetko.*
- *Naším vzorom je Kristus, v ňom jedinom sú obsiahnuté rozumné dôvody blaženého života.*
- *Ak sú kresťania údmi jedného tela, prečo sa netešia jeden zo šťastia druhého?*
- *Zdá sa mi, že viac sa dosiahne vlídnou skromnosťou, než prudkým napádaním.*
- *Väčšia časť umenia dobre hovoriť spočíva v umení mlčať.*

ERAZMUS Rotterdamský (1467 ? – 1536)

- *Úlohou všetkých vied je vzdalovať človeka od zla, usmerňovať jeho myseľ k väčšej dokonalosti.*

- *Človek tvorí pod vplyvom lásky a nenávisti, víťazstva a porážky, radosti a zúfalstva. Človek ľahostajný nemôže nič vytvoriť.*

- *... aby sme, zatiaľ čo chceme prebádať oblasti najvyššie, netrpeli neznalosťou vecí nám najbližších a aby sme, v dôsledku tejto chyby neprisudzovali nebu to, čo patrí Zemi.*

Mikuláš KOPERNÍK (1473 – 1543)

Z myšlienok

***Nech ťa nič neznepokojuje, nech ťa nič neľaká.
Všetko sa pomíňa, Boh sa ale nemení...***

Kto má v srdci Boha, tomu nič nechýba, jeho láska stačí.

*Kto ma Ježiša Krista za priateľa a vznešeného vodcu, všetko môže zničiť,
lebo On nás podporuje, posilňuje nikoho neopusti, ako verný a úprimný priateľ...*

Trpezlivosť dosiahne všetko...

Kríž nie je na to, aby nás utrápil, ale aby nás posvätil...

*Naše srdce je stvorené pre lásku!... Aké šťastie, že sa Boh stal človekom,
aby sme ho mohli milovať. Ináč by sme sa to neodvážili...*

***Cítim, že najistejším prostriedkom na dosiahnutie cieľa je modlitba
a obeta... Modlitba je čas, ktorý patrí Bohu... Neprestávajme sa modliť.
Dôvera robí zázraky.***

Terézia z Avily
(Teresa de Cepeda y Ahumada)
(28.3.1515 – 14.10.1582)

Aj keď sedíme na najvyššom tróne sveta,
sedíme na ňom iba vlastným zadkom.
Dbajme, aby nám staroba neurobila vrásky na duši.

Nie je dobrý taktik, ktorý všade vyhráva.
Niektoré porážky sú pre človeka osožnejšie
ako najväčšie víťazstvá.

Musíš sa veľa učiť, aby si spoznal, ako málo vieš.

Každý z nás niekedy hovorí hlúposti. Neznositelné sú iba hlúposti slávnostne
vyhlasované... Aj keby sme sa hneď stali učencami vedou druhých,
múdri môžeme byť len múdrosťou vlastnou.

Michel MONTAIGNE
(28.2.1533 – 13.9.1592)

Kto priveľmi vychvaľuje staré časy, býva na posmech mladým.

Priateľstvo násobí radosť a delí žiaľ.

Mladosť je nielen v rokoch, ale aj v myšliach.

***Mladí ľudia sú užitočnejší skôr pre to,
aby vynaliezali než aby posudzovali.***

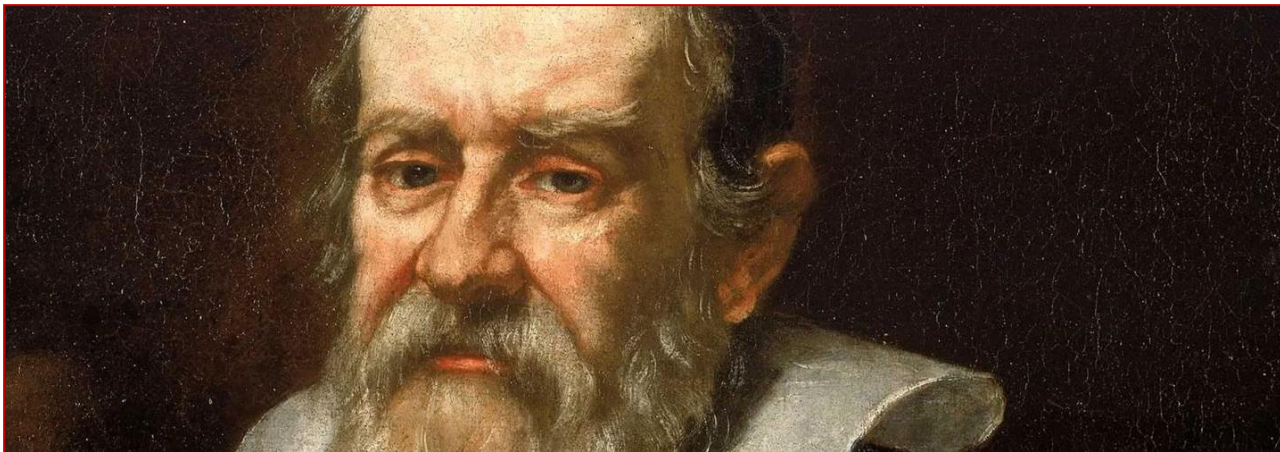
***Čítanie robí človeka úplným, diskusia pohotovým,
písanie exaktným..***

***Tolerancia nie je ľahostajnosť, ale múdra viera, že aj ten druhý môže mať svoju
pravdu... Nič nepôsobí v štáte viac škody, než keď chytráci sú považovaní
za múdrych... Prírodu môžeme ovládnuť iba tým, že sa podrobíme jej
zákonom... Pravda vychádza rýchlejšie najavo z omylu než zo zmätku.***

Štyri piliere vlády sú náboženstvo, spravodlivosť, poradný zbor, pokladnica.

***Nehľadaj veľké bohatstvo, ale také, aké môžeš nadobudnúť spravodlivo,
využiť striedmo, rozdať veselo a opustiť spokojne.***

Francis BACON
(22.1.1561 – 9.4.1626)

Príroda je napísaná vo veľkej knihe, ktorú máme stále otvorenú pred sebou. Myslím tým vesmír. Tejto knihe porozumieme, ak si osvojíme jej jazyk a spoznáme litery, ktorými je napísaná. Jej jazyk je jazykom matematiky a písmenami sú trojuholníky, kruhy a iné geometrické útvary.

Dve pravdy si nemôžu nikdy odporovať...

Skutočne si nemyslím, že by bolo treba pripustiť: že ten istý Boh, ktorý nám dal zmysly, rozum a pochopenie, by chcel, aby sme zanedbávali ich použitie, že by nám poučenie, ktoré môžeme dostať cez ne, poskytol iným spôsobom a že by nás takto chcel priviesť k popretiu skúsenosti a rozumu...

Meraj všetko, čo je merateľné a nemeľateľné urob merateľným.

Ludský intelekt poznáva niektoré pravdy tak dokonale a s takou absolútnou istotou ako sama príroda...

Kto by chcel tvrdiť, že bolo videné a poznané všetko, čo je vo svete prístupné zmyslom a poznateľné?

Keď môj rozum a moje experimenty sa v niečom zhodujú, nerobím si nič z toho, že to odporuje mienke väčšiny ľudí.

Ak by som sa mal znovu začať vzdelávať, tak by som postupoval podľa Platónovej rady a začal by som najskôr s matematikou ako vedou vyžadujúcou presnosť a presadzujúcou za pravdivé iba to, čo z dokázaného vyplýva ako dôsledok.

***Nemôžete nikoho nič naučiť.
Môžete mu prinajlepšom pomôcť,
aby to sám v sebe našiel.***

Galileo GALILEI
(15.2.1564 – 8.1.1642)

Boh dal človeku rozum, aby ho viedol...

- Žiť podľa ducha značí riadiť myšlienky, slová a skutky nie podľa ľudských kritérií, ale podľa kresťanských právd.
- Najväčším dobrom pre človeka je žiť, pracovať a radovať sa len pre Boha...
  - Boh očakáva od nás skôr vernosť v malých veciach, ktoré máme na dosah, ako veľkú túžbu po veciach veľkých, na ktoré sotva budeme mať príležitosť...
- Čím opravdivejšie a dokonalejšie budeme dôverovať Bohu, tým zjavnejšie pocítíme jeho prozreteľnosť.
  - **Pán Boh nás riadi a vie lepšie ako my, čo potrebujeme.**
- Boh je Bohom radosti. Radosť je teda pravým postojom nábožného človeka.
  - Veľmi často sa uspokojujeme túžbou byť anjelmi v nebi a pritom zabúdame byť čestnými ľuďmi na zemi...
- Viac získavame, keď naprávame svoje chyby so súcitom ako s hnevom.
- Správajme sa skromne aj keď sme sami. Vždy sme totiž v prítomnosti Boha.
- Usilujte sa vždy spájať lásku s pokorou, lebo bez pokory sa neobídu ani ľudia, ktorí sú už dobre zachodení na ceste dokonalosti.
  - **Prv než posúdite svojho bližného, pomyslíte si, že ste na jeho mieste a on na vašom. Uist'ujem vás, že budete súdiť správne a dobre.**
- Nasledovať Boha spočíva v tom, že sme k bližným láskaví, že sme rozhodnutí plniť jeho vôľu, že mu dôverujeme s pokorou a jednoduchosťou a znášame svoje vlastné nedokonalosti...
- **Bohu sa nepáčíme pre veľké skutky, ale pre lásku, s akou konáme.**
- Duša získava nie tak z toho, že na Boha mnoho myslí, ale že ho veľmi miluje.
- Znášajme trpezlivo, že sme ešte ďaleko od pravej čnosti a dokonalosti, no pritom sa o dokonalosť odvážne usilujme.
- Kto má pravú Božiu slobodu, nestráca radosť a pokoj srdca. Smútok vniká tam, kde je naviazanosť na svetské veci...
- Nech si svet kričí koľko chce, nech kritizuje a šomre na dobro. Vy si to bez znepokojenia vypočujte a v dobrom verne a statočne vytrvajte.
- Tešme sa z dobra, ktoré robia iní, a pomáhajme im zo všetkých síl. Možno iní poslúžia Bohu lepšie ako my.
  - **Všetko, čo pomáha pozdvihnúť srdce k Bohu, je modlitbou...**
- Modlitba je výborný prostriedok proti smútku, lebo pozdvihuje dušu k Bohu, ktorý jediný je živou radosťou a útechou...
- Nič tak neosvecuje rozum a nehýbe vôľu ako modlitba, najmä rozjímová, keď ju konáme s celým srdcom.
- Keď sa máme dobre, zabúdame na Pána Boha. Iba v protivenstvách hľadáme v ňom posilu pre svoje slabosti.
- Už to je veľké zlo, že nerobíme nič dobrého...
- Aký užitočný a láskyplný je zákon robiť všetko iba z lásky k Bohu a ponechať mu starosť o seba.
  - **Svätý, ktorý sa nedokáže smiať, nie je žiadny svätý.**

František SALESKÝ (21.8.1567 – 28.12.1622)

✚ *Všetci na jednom javisku veľkého sveta stojíme a čokoľvek sa tu koná, všetkých sa to dotýka...*

✚ *Učiť možno slovami, vychovávať iba príkladom...*

✚ *Jediným učiteľom hodným toho mena je ten, ktorý vzbudzuje ducha slobodného premýšľania a rozvíja cit osobnej zodpovednosti.*

✚ *Sú tri korene ľudskej vznešenosti, ktoré patria ľudskému duchu: rozum, ktorý veci skúma, vôľa, ktorá sa ženie za tým, čo je na veciach dobré, a nakoniec pohnútky k činu, vyzbrojené a usmernené po všetkých stránkach schopnosťami ku skutkom...*

✚ *Ľudská prirodzenosť je životaschopná, má rada pohyb a činnosť, nepotrebuje nič iné než múdre vedenie... Táto prirodzenosť je si sama sebe účelom, meradlom aj silou, ktorá sa dopracúva k svojej dokonalosti.*

✚ *Učiť znamená viesť od vecí známych k neznámych a viesť znamená činnosť miernu a nie násilnú, plnú lásky a nie nenávisť. Ak totiž niekoho chcem viesť, nenaháňam ho, neposúvam s ním, ale zoberiem ho jemne za ruku a idem s ním alebo na voľnej ceste kráčam pred ním a volám ho, aby šiel za mnou.*

Múdri vždy považovali za najbezpečnejšiu cestu pokoja zabudnutie na utrpené krivdy...

Nemilovať múdrosť znamená stávať sa hlupákom.

✚ *Komukoľvek môžeš prospieť, prospievaj rád. Ak sa dá, tak aj celému svetu.*

Slúžiť a prospievat' je vlastnosťou pováh vznešených.

✚ *Pravda je iba jedna, ale blud má tisíce podôb...*

✚ *Sila pravdy vyzbrojená svetlom poznania je nepremožiteľná.*

✚ *Šťastný je človek, ktorého varuje cudzia chyba...*

Cnostiam sa možno naučiť tak, že sa neustále cnostne jedná.

Nedopušť, aby ti zlí zabraňovali jednat' správne.

Ich chválou treba pohrdať, na cti utrhanie si nevyšímať.

Radšej byť od zlých nenávidený, než uctievaný.

✚ *Kto nechce, aby bol vyučovaný, toho budeš márne vyučovať, pokiaľ v ňom neprebudíš úprimný záujem o učenie sa... Čo sa má konať, to sa každý musí učiť konaním...*

Chuť k poznávaniu a učeniu sa má byť podnecovaná v mládeži rôznorodými spôsobmi.

✚ *Mládeži treba starostlivo vstěpovať cieľ nášho života, že sa totiž nerodíme pre seba samých, ale pre Boha a bližneho, t.j. pre spoločnosť ľudského pokolenia.*

✚ *Jedinou nemennou zásadou pravej metódy je to, aby sa všetkému učilo na príkladoch, pravidlách a pri používaní, čiže na skutočných javoch a výtvoroch, potom poučovaní ako vznikli a vznikajú a konečne pokusom o vytvorenie podobných, pričom by sa v samotnej rozumovej praxi pokračovalo tak dlho, až by prešla do stavu schopnosti rozumne tvoriť, myslieť a hovoriť...*

Buď príjemný a milý tvárou, vládny a zdvorilý v spôsoboch, prívetivý a pravdovravný, vrúcny a úprimný srdcom. Miluj a budeš milovaný.

✚ *Ak sa má človek stať naozaj človekom, musí sa vzdelávať...*

Šťastný národ, ktorý je bohatý dobrými školami.

✚ *Ak nerozumieš veciam, ktoré sa skrývajú za slovami, nebudeš múdry, len papagáj.*

✚ *Teória zostane len teóriou, pokiaľ nepristúpime k činu.*

✚ *S temnotami nie je treba nijak zvlášť zápasit', ak sa prinesie svetlo, pretože ustúpia sami od seba.*

✚ *Nes'ubuj, že vykonáš, nehonos sa, že si vykonal, ale ponechaj svojim skutkom, aby za teba hovorili.*

Jan Amos KOMENSKÝ (28.3.1592 – 15.11.1670)

Myslím, teda som...

- *Všetko, čo svojimi zmyslami prijímam z vonkajšieho sveta, by mohol byť klam, všetko, čo môžem myslieť, môže byť nesprávne – ale v pochybovaní som si istý sebou ako mysliacou bytosťou...*
- *Nesmieme predpokladať, že všetko je tu kvôli nám...
Jedine príroda robí veľké veci zadarmo.*
- *Mám v sebe ideu Boha ako nekonečnej, všemohúcej a všetko poznajúcej bytosti...*
- *Je nemysliteľné, aby ma chcel pravdu milujúci Boh klamať a podvádzat' pred mojim zrakom tento svet len ako klamný prelud...*
  - *Ideu Boha alebo najvyššieho dokonalého bytia som našiel v sebe s rovnakou istotou ako ideu nejakého tvaru alebo čísla.*
- *Tých, čo odhaľujú vedecké pravdy, možno porovnať s boháčmi, ktorí tým rýchlejšie bohatnú, čím sú bohatší.*
  - *Chcem nájsť novú cestu poznania. Tá cesta je: pokus a úvaha.*
- *Vtedy, keď začnem premýšľať, nachádzam seba a svoje myslenie ako niečo veľmi zodpovedné, ale i slobodné, ale aj isté.*
  - *Poznávanie pravdy je zdravie ľudského ducha.*
- *Aritmetika, geometria sú oveľa spoľahlivejšie než ostatné náuky, pretože jedine tieto sa zaoberajú takým jasným a jednoduchým predmetom, že vôbec nepripúšťajú, čo sa skúsenosťou ukázalo ako neisté, ale úplne spočívajú na dôsledkoch vyvedených rozumovým zdôvodnením.*
  - *Porovnával som tajomstvá prírody so zákonmi matematiky. Bol som a som presvedčený, že ten istý kľúč otvára dvere k pochopeniu jedného aj druhého.*
- *Iba tých pokladám za svojich priateľov, ktorí sú takí smelí, že ma upozornia na moje chyby.*
- *Som poverčivý: verím vo veľ duchov ľudstva.*
- *Je v povahe nekonečného, že nemôže byť pochopené nami, ktorí sme koneční.*

René DESCARTES (31.3.1596 – 11.2.1650)

Každý si ťažká na svoju pamäť, nikto na svoj úsudok.

- *Vážnosť je záhada tela, vynájdená na to, aby zakryla nedostatky ducha.*
- *Za rozumných považujeme len tých, ktorí majú zhodné názory s našimi.*
- *So skutočnou láskou je to ako s duchmi: každý o nich hovorí, ale kto ich videl?*
- *Skutočný úspech máme až vtedy, ak nám ho priznajú aj závistlivci.*
- *Odmietnutie chvály je vyjadrením túžby byť pochválený dvakrát.*
- *Je nemožné milovať po druhý raz to, čo sme naozaj prestali milovať.*
- *Iba ten, kto naozaj ľúbi, nevie, kedy ho ten druhý prestal milovať.*
- *Bolo by načase, aby sa nevina tešila rovnakej pozornosti ako zločin.*
  - **Slovami môžeš zatajiť čo chceš. Skutky ťa prezradia.**
- *Nádej a obava sú nerozlučné... Súciť je na nič. Treba pomáhať.*
- *Mať vynikajúce vlastnosti nestačí: je potrebné ich vedieť uplatniť.*
- *Pravda nespôsobí toľko dobrého, koľko zla narobia jej dôsledky.*
- *Žiadna maska nedokáže nadhlo zakryť lásku, ak je, a predstierať ju, ak nie je.*
- *Vonkajšia dokonalosť má obyčajne zastrieť vnútorné nedostatky.*
- *Aj v priateľstve aj v láske sme šťastnejší tým, čo nevieme, ako tým, čo vieme.*
- *Svetom vládnu peniaze a náhody... Človek ľahko uverí tomu, čo si praje.*
- *Úprimnosť je túžba zmenšiť svoje chyby aspoň tým, že sa k nim priznáme.*
- *Mlčanie je najistejší spôsob hry, ak máme neisté šance.*
- *Keď už sám žiadne názory nemám, brojím aspoň proti tým, ktoré majú druhí.*
- *Kto chce dokázať, že je dobrosrdečný, nesmie byť veľmi vtipný.*
- *Sú vyčítania, ktoré znamenajú chválu, ale aj pochvaly, ktoré sú utrhaním na cti.*
- *Vyrovnanosť múdrych je len v umení nedat' najavo svoje zmätky.*
- *Chciet' nad všetkými a vždy vyniknúť rozumom, je úplný nerozum.*
- *Niet na svete tak šikovný človek, aby poznal celú svoju hlúposť.*
  - **Nenudí nás ten, koho potrebujeme.**
- *Ani do slnka ani na smrť sa nepozrieš priamo.*
- *Existujú aj ľudia tak povrchní a do vetra, že nemôžu byť ani poriadne zlí.*
- *Viac sme leniví na duchu než na tele... Kto naozaj chce, ten môže.*
- *Nikdy nie sme tak šťastní ani tak nešťastní ako si myslíme.*
- *Ľahko si dávame rozhrešenie za hanebnosti, o ktorých vieme len my sami.*
  - **Priznávame sa k malým chybám len preto, aby vzniklo presvedčenie, že nemáme veľké.**
- *Pokrytectvo je pocta, ktorú vzdáva nerest' cnosti.*
- *V nádeji na prospech ťahajú poctivosť aj podlosť za jeden špagát.*
- *Slabosť je väčším nepriateľom charakteru ako výstrednosť.*
- *Múdroosť je pre ducha to, čo zdravie pre telo.*
  - **Možno dávať rady. ale nemožno naučiť' konať.**
- *Kto sa priveľmi zaoberá nepatrnými vecami, obyčajne prestáva byť schopný veľkých činov.*

François de la ROCHEFOUCAULD
(15.12.1613 – 17.3.1680)

**Pravdu spoznáваме nielen rozumom, ale tiež srdcom.
Srdce má svoje dôvody, ktoré rozum nepozná.**

- *Len tam, kde cítime, máme istotu; tam, kde odvodzujeme, sme plní neistoty.*
- *Myšlienka je čosi obdivuhodné a neporovnateľné vo svojej podstate... Myšlienka tvarí veľkosť človeka... Človek je zjavne stvorený pre to, aby myslel... Celá naša dôstojnosť spočíva v myslení. V ňom sa musíme vzopnúť, nielen v priestore a čase, ktoré nedokážeme naplniť. Usilujme sa teda, aby sme mysleli správne. V tom je princíp mravnosti.*
  - ***V každom človeku je priepasť, ktorú môže vyplniť iba Boh.***
- *Pravda poskytuje istotu, ale už aj samotné jej hľadanie poskytuje pokoj.*
  - *Rozumný človek nemiluje preto, že je to pre neho výhodné, ale preto, že nachádza šťastie v samotnej láske.*
- *Kto nám vytýka nedostatky, zaslúži si našu vďaku. Naše nedostatky síce týmto spôsobom nezmiznú, pretože ich máme ešte veľmi mnoho, ale ak sú nám známe, začínajú nás znepokojovať a my sa snažíme zbaviť sa ich.*
  - ***Čím je človek rozumnejší a lepší, tým viac dobra zbadá v ľuďoch.***

- *Pravé blaho človeka musí byť také, aby ho mohli vlastniť všetci ľudia súčasne, bez rozdielu a závidi a aby oň nikto proti svojej vôli nemohol prísť.*
- *Svoju dôstojnosť nesmiem hľadať v priestore, ale v sústavnosti vlastného myslenia. Nezískam žiadnu výhodu, ak budem vlastníkom zemi. Priestorom ma vesmír obsiahne a pohltí ako bod, myšlienkou ho obsiahnem ja.*
- ***Pre vznešených je potešením, ak môžu robiť ľudí šťastnými.***
- *Spravidla nás presvedčujú viac tie dôvody ktoré sami objavíme, než tie, na ktoré prišli iní.*
  - ***Náhoda pomáha tým, ktorí sú na ňu pripravení.***
- ***Nemožno popierať existenciu všetkého, čo nie je pochopiteľné.***
- *Všetko sa musí dokázať a pri dôkaze nemožno použiť nič iné okrem axióm a pred tým dokázaných viet... Nikdy nemožno zneužiť to, že sa rôzne veci často označujú rovnakým termínom; preto určený termín musí byť v mysli zamenený za definíciu.*

- *Rozpornosť nie je známkou nesprávnosti, rovnako ako neprítomnosť rozporu nie je známkou pravdy.*
- *V tejto dobe je pravda tak zatemnená a lož tak zavedená, že pravdu môže poznať iba ten, kto ju miluje.*
  - ***Spravodlivosť a moc musia byť jedno, aby spravodlivosť sa stala mocou a moc spravodlivosťou.***

Blaise PASCAL (19.6.1623 – 19.8.1662)

*Človeka treba posudzovať skôr podľa jeho otázok
než podľa jeho odpovedí.*

Ak ide o peniaze, všetci sú rovnakého náboženstva.

Moc vždy zotročí človeka, ktorý ju drží v ruke.

Výchova odкрýva schopnosti, ale nevytvára ich.

Jediný spôsob ako zabrániť ľuďom upadnúť do absurdnosti a zloby, je poučiť ich.

Zlým ľuďom poslúži ako zámienka všetko.

Odvtedy, čo ľudia premýšľajú, vždy tvrdili, že nič nie je bez príčiny.

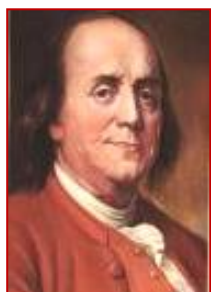
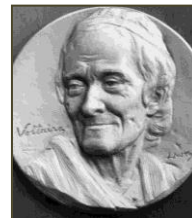
Pravda je ovocie, ktoré sa musí trhať až ako celkom dozreté.

Práca vzd'áľuje od nás tri zlá - nudu, nerest' a núdzu.

*Nesúhlasím s tým, čo hovoríš, ale do poslednej kvapky krvi budem brániť
tvoje právo povedať to.*

Francois-Marie AROUET - VOLTAIRE

(21.11.1694 – 30.5.1778)

Nikto sa nestal nesmrteľný svojou lenivosťou.

Polovica pravdy je často veľká lož.

Nech má každá vec svoje miesto, nech má každé zamestnanie svoj čas.

Miluj svojich nepriateľov, lebo ti pripomínajú tvoje chyby.

Kašeľ, dym a lásku možno zakryť veľmi ťažko.

Chráň sa pred príležitosťami a Boh ťa zachráni od hriechu.

Keby darebáci poznali výhody cnosti, boli by čestní.

Polovičná pravda je často veľká lož... Nenaháňajte dvoch zajacov s jedným psom.

Povedz mi a ja zabudnem. Uč ma a ja si zapamätám. Zaujmi ma a ja sa naučím...

Benjamin FRANKLIN (17.1.1706 – 17.4.1790)

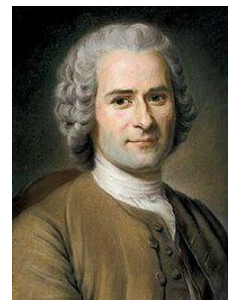
*Existuje veľmi špecifická vlastnosť, ktorá odlišuje človeka
od zvierat'a a ktorú nemožno poprieť: **schopnosť zdokonaľovať sa.***

Spravodlivosť a pravda, to sú prvé ľudské povinnosti.

Láska k človeku, k vlasti, to sú prvé ľudské city.

Našimi skutočnými učiteľmi sú skúsenosť a cit;

**človek cíti, čo je na prospech druhému vždy iba v situáciách,
v ktorých sa sám nachádzal.**

*Všemohúci Bože, prived' nás naspäť k jednoduchosti a chudobe,
to sú jediné hodnoty života, ktoré nás môžu urobiť naozaj šťastnými.*

**Sloboda je poslušnosť voči zákonu, ktorý sme si stanovili... Zrieknuť sa slobody,
to znamená zrieknuť sa svojej ľudskosti... Zostane iba dobro, ktoré sme vykonali
a jedine to dáva životu cenu... **Hovor pravdu a konaj dobro!****

*V hĺbke duše je vrozený princíp spravodlivosti a čnosti, podľa ktorého pokladáme
nielen svoje činy, ale aj činy druhých za dobré alebo zlé. T
ento princíp sa volá **svedomie.***

Jean-Jacques ROUSSEAU

(28.6.1712 – 2.7.1778)

Myšlienky bez obsahu sú prázdne, zmyslový názor bez pojmov je slepý...

- Rozum nie je utvorený na to, aby sa izoloval, ale pre to, aby vstupoval do spoločnosti.
- Právo je súhrn podmienok, za ktorých možno ľubovôľu jedného spojiť s ľubovôľou druhého pod všeobecným zákonom slobody.
- Tvrdím, že v každej jednotlivej náuke o prírode možno nájsť iba toľko skutočnej vedy, koľko je v nej matematiky.
- Zmysluplný život a mravné konanie si nemožno predstaviť bez viery v existenciu Boha, bez slobody a bez ľudskej nesmrteľnosti.
- Dve veci naplňajú moju myseľ vždy novým a vzrušujúcim obdivom a hlbokou úctou, čím častejšie a vytrvalejšie sa nimi myslenie zaoberá – **hviezdne nebo nado mnou a mravný zákon vo mne.**

Konaj tak, aby sa zásady tvojho konania mohli stať kedykoľvek všeobecným zákonom...

Konaj tak, aby ľudskosť ani tebe, ani iným jednotlivcom nikdy neslúžila za prostriedok, ale vždy bola cieľom konania.

- Človek sa môže stať človekom len pomocou výchovy. Nie je ničím, len tým, čím ho výchova spraví... Všetko, čo vieme, pochádza zo skúseností...

Výchova je najväčší a najťažší problém, ktorý možno človekovi uložiť.

Immanuel KANT

(22.4.1724 – 12.2.1804)

Z aforizmov profesora matematiky

- ❖ *Chcieť nájsť pravdu je zásluha, aj keď cestou blúdime.*
- ❖ *Najnebezpečnejšie sú pravdy mierne prekrútené.*
  - ❖ ***Lepšie je učiť ľudí ako majú myslieť a nie čo majú myslieť. Tým sa vyhneme mnohým nedorozumeniam.***
- ❖ *Niektorí ľudia si myslia, že je rozumné všetko, čo sa robí s vážnou tvárou.*
- ❖ *Všetci robíme chyby bez rozdielu, len každý robí chyby inak.*
- ❖ *Nič nemôže prispieť pre klúd duše viac, ako keď nemáme vôbec žiadnu mienku.*
- ❖ *Dobrá pamäť je dobrom, ale schopnosť zabúdať, je často ešte lepším darom od Pána Boha.*
- ❖ *Som presvedčený, že človek sa v iných ľuďoch nielen miluje, ale aj nenávidí.*
- ❖ *Ten človek bol tak inteligentný, že sa na nič na svete nehodil.*
- ❖ *Existujú ľudia, ktorí majú tak málo odvahy niečo tvrdiť, že sa neodvažujú povedať, že vanie chladný vietor, nech ho akokoľvek pociťujú, pokiaľ predtým nepočuli, že to povedali iní ľudia.*
- ❖ *Dať prednosť veľkému duchu v malom tele znamená uvažovať, ale pre to sa povzniesie pramálo ľudí. Na trhu s dobytkom sa upierajú oči na najväčšieho a najtučnejšieho vola.*
- ❖ *Ženské oči sú pre mňa tak dôležitou vecou, dívam sa do nich často, myslím si pri tom toho toľko, že keby som bol iba hlavou, dievčatá by pre mňa mohli byť iba očami.*
- ❖ *Všetko, čo skutočne múdry človek môže urobiť, je viesť všetko k dobrému cieľu a predsa brať ľudí takých, akí sú.*

Zlaté pravidlo: neposudzovať ľudí podľa ich názoru, ale podľa toho, čo z nich tieto názory urobili.

- ❖ *Najväčšie šťastie na svete, o ktoré denne úpenlivo žiadam nebesá je: Aby ma v sile a vo vedomostiach prekonalí iba rozumní a cnostní ľudia.*

❖ ***Aký je človek úbohý, keď má vykonať všetko sám.***

❖ *Ak chceš žiť, zvykni si na mizerné počasie a nespravodlivosť ľudí.*

❖ *Je to, čo človek môže poznať, práve to, čo poznať má?*

Zapochybuje o všetkom aspoň raz, aj keby to bola veta: Dvakrát dva sú štyri.

Vždy je o jedného hlupáka viac než si myslíme.

Georgea Christoph LICHTENBERG (1.7. 1742 – 24.2.1799)

Človeka nepoznáваме podľa myšlienok, ale podľa skutkov.

Len ten si zaslúži slobodu a lásku, kto si ich dokáže udržať.

Kto nerobí nič pre iných, nerobí nič pre seba.

Kto si pomýli prvý gombík, ten sa už poriadne nezapne.

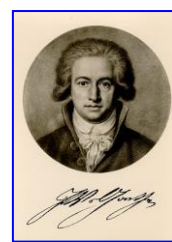
Láska k pravde je prvé a posledné, čo požadujeme od génia.

Nestačí vedieť, musíme tiež vedomosti používať.

Nemožno byť vždy hrdinom. Ale vždy je možné zostať človekom..

Človek počuje len to, čomu rozumie...

- *Mladosť nie je obdobie života, ale duševný stav... Chyby robia človeka sympatickým... Pričiniť sa, aby si bol naozaj taký, akým sa chceš zdať. Talent dozrieva v osamelom tichu, charakter iba v búrkach sveta...*
- *Nič nie je strašnejšie ako nevedomosť v akcii... Metóda nás učí získavať čas... Ak si dôveruješ, vieš žiť... Iba v ľuďoch je človek schopný poznať sám seba. Nech ľudský duch pokročí čo najviac, bez kresťanstva sa nezaobíde.*
  - ***Svet je tak veľký a bohatý a život tak rozmanitý, že vždy bude príležitosť na básne.***

Johann Wolfgang GOETHE

(28.8.1749 – 22.3.1832)

Ak chceš poznať ľudí, pozri sa na ich prácu.

Nenavykajte si na blahobyt, je nestály.

Kto má, nech sa naučí odriekať. Kto je šťastný, nech, sa učí trpieť.

Človek sa stáva až vtedy ozajstným človekom, keď sa dokáže hrať.

Ten, kto sa nikoho nebojí, je mocnejší než ten, koho sa všetci boja.

Priateľ mi ukazuje, čo môžem, nepriateľ ma učí, čo mám robiť.

Kvety odkvitnú, ovocie musí dozrieť, vášeň pomíne, láska však musí zostať.

V nešťastí sa ukáže múdrosť, v šťastí pokora, v biede trpezlivosť, v smrti bohatstvo.

- ***Tí, ktorí majú trpezlivosť robiť jednoduché veci dokonale, osvojujú si umenie robiť ťažké veci ľahko.***
- ***Drahý mi je priateľ, nepriateľ však potrebný. Priateľ mi ukáže, čo robiť môžem, nepriateľ, čo robiť mám.***
- ***Chceš poznať sám seba? Pozri sa na ľudí a na ich skutky. A chceš poznať ľudí? Zahľad' sa do svojho vlastného srdca.***

- *Čoho sa nevzdávame, to nikdy nestrácame.*
- *Čo si v minúte premárnil, to sa nevráti za celú večnosť.*
- *Láska ak nemá zahynúť, musí prekonávať prekážky.*
  - ***Láska je schodiskom, po ktorom sa približujeme k Božej podobe.***
- *Srdce máme nato, aby pochopilo to, čo nepochopila hlava.*
  - ***Radosť všetkým ľuďom bratmi káže stať sa.***

Dôstojnosť ľudstva do vašich rúk je daná – uchovajte ju!

Len s vami klesá! Len s vami bude povýšená!

Friedrich SCHILLER

(10. 11. 1759 – 9.5.1805)

Zo všetkých možných spôsobov jednania vyber vždy ten, ktorý po uvážení všetkých dôsledkov najviac prispeje k blahu celku.

♣ *Omnoho viac ako o šírenie užitočných právd sa musíme usilovať o to, aby sa cvičením u ľudí rozvinula schopnosť úsudku... musíme ich naučiť samostatne rozpoznávať nesprávne úsudky.*

♣ *Musíme byť rozhodní. Prilnúť k pravde, k dobrej veci ľudstva, a nie sa chcieť zapáčiť nejakej strane, nejakej ľudskej stolici.*

♣ *Odvahu potrebuje aj učiteľ, pretože pravá osveta vždy naráža na odpor; v každej krajine sa nájdú ľudia, pre ktorých je čistá pravda soľou v očiach.*

♣ *Priznajme sa pred celým svetom, že potrebujeme lásku, milovať a byť milovaní. Nehanbime sa za to, že sme ľudia!*

♣ *Nič nemôže zabrániť tomu, aby sme neodvodili z najpravdivejších tvrdení, ak ich spojíme s nepravdivými predpokladmi – najzvrátenejšie a najhanebnejšie závery.*

♣ *Príde doba, keď budú ľudia pociťovať k vojne, k tejto nezmyselnej túžbe dokázať svoju pravdu mečom, rovnako všeobecný odpor, aký teraz pociťujú k súboju.*

♣ *Pravá veselosť nielenže neuberá z dôstojnosti ľudskej, ale je aj podstatnou podmienkou jej dokonalosti.*

♣ *Byť šťastný a iných obšťastňovať – to je pravé poslanie človeka... Podstatné je cítiť v každom človeku dôstojnosť ľudskej prirodzenosti.*

♣ *Múdry človek nie je nikdy pyšný a spupný; skôr o sebe zmyšľá skromnejšie ako iní... nechce panovať nad inými, ale nechce tiež byť ich sluhom...*

*Bez toho, že by sme preceňovali hodnotu, ktorú poznanie má, musíme všetci uznať, že nevedomosť a omyl pôsobi celému ľudstvu nesmierne zlo... každý človek, pokiaľ je živý, má pokračovať vo svojom vzdelávaní...
Viera nás nezabavuje povinnosti používať vlastný rozum a naopak.*

♣ *Matematiku možno definovať ako vedu, ktorá pojednáva o všeobecných zákonoch, podľa ktorých sa veci musia riadiť vo svojej existencii... Cenil som si na matematike len to, čo je súčasne filozofiou.*

♣ *Niečo je pravda nie preto, že to tak poznáva Boh, ale naopak Boh to tak poznáva, pretože to tak je.. Keby neboli pravdy samé o sebe, nemohli by existovať ani žiadne poznané alebo myslené pravdy.*

♣ *Predovšetkým som si stanovil pravidlo, že ma žiadna zrejmá predpokladu nedonúti k tomu, aby som sa cítil zbavený povinnosti hľadať preň dôkazy tak dlho, pokiaľ jasne neuvidím, že nemožno a prečo nemožno požadovať žiadny dôkaz.*

♣ ***Konečné a nekonečné** sa vzťahuje na určité vnútorné vlastnosti predmetov a vôbec sa netýka len ich vzťahov k našej poznávacej schopnosti či dokonca k našim zmyslom.*

♣ *Nič na svete nesmieme mať za istejšiu a nepochybnejšiu ako zásadu, že všetci pozemšťania sa vyznačujú v podstate rovnakou prirodzenosťou a majú v podstate rovnaké práva... Každý boháč namiesto toho, aby si robil nárok na zvláštne prejavy úcty, by mal cítiť kvôli svojmu bohatstvu potrebu ospravedlnenia a obhajoby.*

♣ *Slabý matematik nebude nikdy mocným filozofom... aby to, čo možno bolo povedané nejasne, bolo vysvetlené jasnejšie, to, čo je úplne nesprávne, bolo odvolané, ale všetko správne a pravdivé, aby čo najskôr bolo všeobecne prijaté.*

♣ *Vo vedách i vo všetkých ostatných oblastiach neprinášajú pokrok tí, ktorí krčovite zotrávajú na ustálenom stave vecí, ale tí, ktorí sa usilujú o lepšie, tí, ktorí sa odvážia stále meniť všetko, čo nie je v poriadku.*

Bernard BOLZANO (5.10.1781 – 18.12.1848)

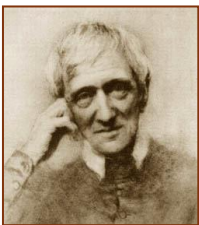

***Civilizácia pokročila práve tak ďaleko,
akou mierou uctievala pravdu.***

- Nie v tom, čo mám, ale čo robím, je moje kráľovstvo.
- Všetko čo sa na svete vykonalo, je vlastne vonkajším hmotným výsledkom, praktickým uskutočnením a stelesnením myšlienok, ktoré spočívali v hlavách veľkých mužov, poslaných na svet.
- Ukáž mi človeka, ktorého si vážiš a ja ti poviem, aký si človek.
- Ideál je v tebe samom. Prekážky k jeho dosiahnutiu sú tiež v tebe.
  - Skúsenosť si dáva platiť neobyčajne vysoké školné, ale naučí tak veľa, ako nikto iný.
- Stojme za každých okolností na vlastných nohách – v takých topánkach, na aké si dokážeme zarobiť.
- Hovoriť s ľuďmi, ktorí vedia s vami len súhlasiť, je to isté, ako hovoriť s ozvenou.
- **Milujúce srdce je začiatkom všetkého porozumenia.**
- Pokojná sila pri ťažkostiach je prvá známka pravej veľkosti.
- Kto nenájde šťastie vo svojej práci, nenájde ho nikde.
- Najväčšia chyba – nebyť si vedomý nijakej chyby.
  - **Skúšobným kameňom naozaj veľkého muža je pokora.**
- Doba je zlá? Je to možné. Ste tu však preto, aby ste ju zmenili.
- Staň sa čestným človekom a môžeš si byť istý, že na svete je o jedného darebáka menej.

Thomas CARLYLE (4.12.1795 – 4.2.1881)

Žiť znamená meniť sa.

Byť dokonalým znamená prejsť mnohými zmenami.

Poslušnosť svedomiu, aj mylnému svedomiu, je najlepšia cesta k svetlu.

Veríme, pretože milujeme.

Človeče, Boh ťa miluje viac, ako si ty schopný milovať sám seba.

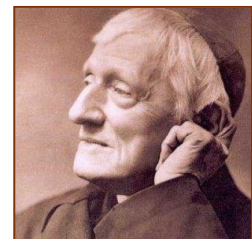
Kresťan je človek, ktorý túži po Kristovi – nie po zisku alebo vyznamenaní, moci, sláve alebo úžitku... Volanie sa nedeje len raz, ale často. Kristus nás volá po celý náš život... Kto sa vzdiali od Boha, neuniká jeho moci, vymyká sa len z jeho lásky...

- Býva veľa udalostí, ktorých zhodu si nemožno vysvetliť čírou náhodou, ale z rozumných príčin ich možno považovať za varovný hlas Boží.

***Život je krátky, smrť je istá.
A svet, ktorý príde, je večný.***

- Okolo seba máme viac ako dosť dôkazov, že oddelenie cirkví je v hlbšom základe skazenosťou srdca.

John Henry NEWMAN
(21. 2. 1801 – 11. 8. 1890)

Demokracia je vláda tyranov korigovaná novinármi...

Tajomstvo šťastia je radosť z diela vlastných rúk...

Buď pre niekoho potrebný a nikomu nestážuj život.

✦ *Radšej chcem trpieť pre to, že hovorím pravdu, než aby pravda trpela pre moje mlčanie.*

✦ **Priateľ – niekto, pred kým je možné rozmýšľať nahlas...**

Jediný spôsob, ako mať priateľa, je byť priateľom.

✦ *Najšťastnejší človek je ten, kto sa od prírody učí bohoslužbe.*

✦ *Láska je v prírode všadeprítomná ako podnet, i ako odmena.*

✦ *Koľko je v človeku dobroty, toľko je v ňom života...*

✦ *Trocha čestnosti je lepšia ako akákoľvek kariéra.*

✦ *Neschopnosť polepšiť sa je jedna jediná smrteľná choroba.*

✦ *Sebadôvera je prvým tajomstvom úspechu...*

✦ *Nič neprekvapí ľudí viac ako zdravý rozum a jasné jednanie.*

✦ *Každý, s kým sa v živote stretnem, ma v niečom predstihuje. Tak sa od neho učím.*

✦ *Celé svetové dejiny sú obsiahnuté v životných osudoch niekoľkých pozoruhodných osobností.*

Dôkazom vysokého vzdelania je schopnosť hovoriť

aj o zložitých veciach čo najjednoduchším spôsobom.

✦ *Nič okrem vás samých vám nemôže priniesť pokoj, len víťazstvo zásad... Veľké činy dozrievajú v tichosti.*

✦ **Pravda nepozná jednotlivé víťazstvá; všetky veci jej slúžia – nielen prach a kamene, ale aj omyly a klamstvá.**

Ralph Waldo EMERSON (25.5.1803 – 27.4.1882)

Moc nie je daná človeku, aby utláčal slabého,

ale aby ho podporoval a pomáhal mu.

♣ *Ludská duša je zrkadlo, v ktorom možno uvidieť obraz božského rozumu...*

♣ *Každý človek využíva prácu iných ľudí. Ak nemá byť zlodejom, musí sa sám namáhať a dávať iným svoju prácu za to, čo berie od nich.*

♣ *Múdrosť nie je v sebazapieraní, ale v tom, naučiť sa nachádzať radosť vo veciach dostupných... Múdry má tri vlastnosti: sám koná to, čo radí konať druhým; nikdy nekoná proti spravodlivosti; trpezlivo znáša slabosti ľudí okolo seba... **Možno vieme, čo je správne, ale nevieme vždy, čo je možné.***

♣ *Je veľa náboženstiev, ale len jedna mravnosť.*

♣ **Až keď sme našli lásku, vieme, čo nám v živote chýbalo.**

♣ *Ak si zaslúži človek pochvalu, dbajte, aby ste mu ju neodpreli.*

♣ *Dívať sa, ako rastie obilie, ako kvitnú kvety; nadýchnuť sa za pluhom či iným náradím; čítať, myslieť, milovať, dúfať, modliť sa – toto robí ľudí šťastnými.*

♣ *Aby boli ľudia v práci šťastní, treba splniť tri predpoklady: musia stáť za vecou, ktorú robia; nesmú pre ňu robiť príliš veľa; musia mať pocit, že majú v práci úspech.*

Najväčšou odmenou za námahu nie je to, čo za ňu dostaneme, ale to, ako nás to zmení.

John RUSKIN (8.2.1819 – 20.1.1900)

Človek je tajomstvo

Je strašné vidieť človeka, v ktorého moci je nepostihnuteľné, človeka, ktorý nevie, čo má robiť, a pohráva si s hračkou, ktorá je – Boh.

- *Duša v sebe vždy tají viac, ako možno vyjadriť slovami, farbami alebo znakmi.*
  - *Čím viac je v nás ducha a vnútorného obsahu, tým krásnejší je náš život.*
  - *Krásny je život, ak urobíš niečo dobré a spravodlivé.*
  - *Ak je Boh, tak som aj ja nesmrteľný... Láskou sa všetko vykúpi, všetko spasí...*
    - *Pokora lásky je hrozná sila, najmocnejšia zo všetkých, ktorá nemá ani žiadnu obdobu.*
  - *Kto chce uvidieť živého Boha z tváre do tváre, nech ho nehľadá na prázdnom nebi svojho myšlienkového sveta, ale v ľudskej láske.*
  - *Nehovor o spravodlivosti, ak sám nemáš pred ňou odvahu... Chod' a neboj sa. Na ľudí sa neroztrpčuj, za príkoria sa nehnevaj. Keď sa kajáš, tak aj ľúbiš.*
    - *Súciť je hlavný a možno jediný zákon bytia celého ľudstva.*
  - *Každý deň v tvojej modlitbe, ak je úprimná, mihne sa nový cit a v ňom i nová myšlienka, ktorú si predtým nepoznal a ktorá ťa znova posilní, a pochopíš, že modlitba vychováva.*
  - *Aby sme získali dokonalosť, musíme najskôr všeličo nechápať.*
- Ak chápeme priskoro, chápeme azda aj zle.*

Človek je tajomstvo. Treba ho rozlúštiť a ak ho budeš lúštiť aj celý život, nehovor, že si strácal čas. Zaoberám sa týmto tajomstvom, pretože chcem byť človekom.
F. M. DOSTOJEVSKIJ (1821 – 1881)

Zápas o ideály

Veda je veda a nič výchovného v sebe nemá. Výchovný vplyv však záleží na vyučovaní vedám, na učiteľovej láske k svojej vede, na jeho láskyplnom výklade a na pomere učiteľa k žiakovi. Ak chceš žiaka vychovať vedou, miluj ju, znej ňou, a žiaci si potom zamilujú teba i vedu, a ty ich vychováš, ak však sám svoju vedu nemiluješ, potom i keď budeš žiakov sebeviac nútiť, aby sa ju učili, nebude mať veda výchovný vplyv.

- *Výchovný prvok pôsobí iba vtedy, ak učiteľ vášnivo miluje a pozná svoj predmet, iba vtedy sa prenáša táto láska na žiakov a pôsobí na nich výchovne.*
- *Najvyššia ľudská múdrosť bola vždy v tom, aby sa našlo usmernenie, podľa ktorého sa majú usporiadať ľudské vedomosti, ktoré z nich sú dôležitejšie a ktoré sú menej dôležité.*
- *Veličina lásky je veličinou zlomku, kde čitateľ – moje zvláštne náklonnosti a sympatie k ostatným – nie je v mojej moci. Menovateľ – svoju lásku k sebe, môžem zväčšovať Alebo zmenšovať do nekonečna, podľa toho, aký význam prikladám svojej telesnej osobnosti. Úvahy nášho sveta o láske a jej stupňoch sú úsudky o veľkosti zlomku iba podľa čitateľov bez ohľadu na menovateľa.*
- *Láska je len vtedy skutočnou láskou, ak človek obetuje pre druhého nielen svoj čas, svoje sily, ale až keď nasadí všetko, aj svoj život. Iba tým, že existuje takáto láska v ľuďoch, sa udržuje tento svet.*

Rob iba to, čo ťa morálne povznáša a buď si istý, že tým budeš spoločnosti najviac prospešný.

Iba čestný nepokoj, zápas a práca, založené na láske, je to, čo sa dá nazvať št'astím.

- *Najviac urobíš pre život vtedy, keď budeš zápasit' o svoje ideály.*

Lev Nikolajevič TOLSTOJ (1828 – 1910)

Matematika skúma, čo je, a čo nie je logicky možné, bez toho, aby zaručovala aktuálnu existenciu...

Matematika je najabstraktnejšia zo všetkých vied... matematika sa zaoberá čisto hypotetickými otázkami.

- *Za pravdu označujeme názor, kde z povahy vecí vyplýva, že sa na ňom zhodne spoločenstvo tých, ktorí bez obmedzenia sledujú metódu vedy.*
- *Aby sme určili význam nejakého pojmu, musíme zohľadniť, aké praktické dôsledky nevyhnutne vyplývajú z jeho pravdivosti. Význam pojmu spočíva v súhrne týchto dôsledkov.*
- *Zo všetkých našich schopností je vyspelé usudzovanie až kdesi na konci; nie je to totiž prirodzený dar, je to skôr náročné a zložité umenie.*
- *Zápas začína pochybnosťou a končí sa jej odstránením... Vzbudenie pochybnosti vedie k úsiliu dosiahnuť stav viery... Funkciou myslenia je dosiahnutie viery... Naše viery riadia naše túžby a formujú naše činy.*
- *Nesprávne rozlišovanie nerobí toľko škody ako zámena skutočne rozdielnych vier.*
- *Skúsenosť je priebeh života. Svet je to, čo skúsenosť neustále opakuje.*
- *Jedinou funkciou myslenia je regulácia nášho konania... Význam myšlienky spočíva v tom, aké spôsoby správania v sebe obsahuje... Ak sa nestaneme pustovníkmi, nevyhnutne si budeme navzájom ovplyvňovať názory.*

Charles Sanders PEIRCE
(10.9.1839 – 19.4.1914)

-
- *Filozofi, ktorí špekulovali o význame života a osude človeka, sotva si všimli, že príroda sa unúvala poučiť nás o tom sama. Oznámi nám presným znamením, že náš údel sa naplnil. Týmto znamením je radosť. Čím bohatšie tvorenie, tým hlbšia radosť... **Intelekt sa niekedy dotýka absolútna.***
  - *Vedomie znamená výber... Živá bytosť vyberá alebo smeruje k výberu. Jej úlohou je vytvárať... **Hmota je nevyhnutnosť, vedomie je sloboda.** I keď stoja príkro proti sebe, život nájde spôsob, ako ich zmieriť. Život je totiž sloboda, ktorá sa vkladá do nevyhnutnosti a využije ju vo vlastný prospech.*
    - *Ak chceme preniknúť hĺbku hlbín, musíme zavše cieľiť na vrcholce. Oheň, ktorý je vo vnútri zeme, javí sa len na vrcholoch sopiek.*
  - ***Pravdu povediac, keby sme si boli istí, že po smrti budeme žiť, nemohli by sme na nič iné ani myslieť.***
  - *Ludstvo stene takmer rozdrvené váhou vlastného pokroku. **Neuvedomuje si dostatočne, že jeho budúcnosť závisí od neho samého. Ono musí nahliadnuť, či chce žiť aj ďalej. Potom si samo musí položiť otázku, či chce iba žiť alebo či chce vynaložiť potrebnú námahu, aby sa aj na našej odbojnej planéte naplnila hlavná funkcia vesmíru, ktorý je strojom na výrobu bohov...***
  - ***Boh stvoril svet iba preto a len preto v ňom pripúšťa zmeny, aby mohli vzniknúť svätí.***

A. Bergson

Henri BERGSON
(18.10.1859 – 4.1.1941)

- *Človek neexistuje sám o sebe, je začlenený do vesmíru, ktorý ho obklopuje, a keď si to uvedomí, stáva sa veľkým.*
- *Porozumieť niečomu, to znamená nájsť v tom niečo, čo je naše a práve toto objavovanie seba mimo nás je to, čo nás teší.*
- *Poznanie je pre nás vzácne, pretože nikdy nebudeme mať čas ho zavŕšiť.*

*Predstava Boha, ktorú v sebe človek nosí, je zázrak všetkých zázrakov...
Nekonečná bytosť prijala do seba tajomstvo konečnosti.
A v nej, ktorá je láskou, splýva konečno s nekonečnom.*

- *Nazývajú ťa bláznom? Počkaj do zajtra, mlč.
Na hlavu ti sypú prach? Počkaj do zajtra. Prinesú ti veniec.
Odsadli si od teba na svoje vysoké stolce? Počkaj do zajtra. Zidu a zvesia hlavy.*
  - *Nikdy nezískame pravdivý pohľad na človeka, pokiaľ ho nebudeme milovať...
Som úplne jedinečný, som nezrovnateľný. Ani celá tiaž vesmíru nemôže rozdrtiť moju individualitu.*
  - *Keď už tu nebudem, bude žiť u iných to, čo som im v živote dal.*
    - *Viera je vtáča, ktoré spieva, aj keď je noc temná... Je ľahké byť úprimný,
ak sa nehovorí celá pravda... Ak plačeš za slnkom, neuvidíš hviezdy.*
- Smrť nezháša svetlo. Zhasína iba lampu, pretože prichádza úsvit.*
- *Veky sa mňajú a Ty stále nalievaš a stále je kde liat'.*

Rabindranath THÁKUR (7.5.1861 – 7.8.1941)

*Myslenie je jednou formou zdôrazňovania... Matematika je štúdiom vzorov...
Matematika je veda o najzložitejších abstrakciách,
k akým môže ľudský um dospieť.*

*Originalita matematiky spočíva v tom, že v matematickej vede sú vyjadrené
vzťahy medzi vecami, ktoré sa bez sprostredkovania ľudským rozumom
nedajú vôbec postihnúť.*

*Matematika je myslenie pohybujúce sa vo sfére úplného abstrahovania
od každého jednotlivého prípadu toho, o čom práve vypovedá... Pokiaľ sa*

*zaoberáme čistou matematikou, sme v ríši úplnej absolútnej abstrakcie... Najväčšie abstrakcie sú
tými pravými nástrojmi, ktorými kontrolujeme svoje uvažovanie o konkrétnych faktoch...*

*Istota matematiky spočíva v jej úplnej abstraktnej všeobecnosti. Vzhľadom k nesmiernosti
svojej látky je matematika (i moderná matematika) vedou v plienkach.*

*Ak sa civilizácia bude ďalej rozvíjať, potom v budúcnosti dvoch tisícročiach bude najväčšou novinkou
v ľudskom myslení **nadvláda matematického rozumu.***

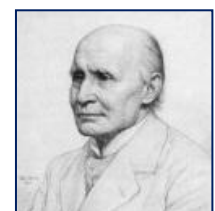
*Veda je podnikanie, v ktorom sa rozum opiera o vieru... Jestvujú obsiahlejšie pravdy a jemnejšie
perspektívy, v rámci ktorých možno nájsť zmierenie hlbšieho náboženstva a jemnejšej vedy.*

***Náboženstvo** je víziou čohosi, čo sa nachádza mimo, za a uprostred pominuteľného toku
bezprostredných vecí: niečo, čo je reálne, no predsa čaká na svoje uskutočnenie, čosi,
čo je vzdialenou možnosťou, a predsa je najvýznamnejším z prítomných faktov:
je to niečo, čo dáva zmysel všetkému pominuteľnému,
a predsa uniká uchopeniu, niečo, čoho vlastníctvo predstavuje najvyššie dobro,
a predsa je mimo dosahu, niečo, čo je najvyšším ideálom,
a zároveň beznádejným hľadaním.*

Boh je sila, ktorá z mnohých možností vyberá skutočnosť.

*Protirečenie medzi všeobecným dobrom a individuálnym záujmom možno
odstrániť iba vtedy, keď záujmom individua je všeobecné dobro.*

A. N. WHITEHEAD (15.2.1861 – 30.12.1947)

Poznámky poetu

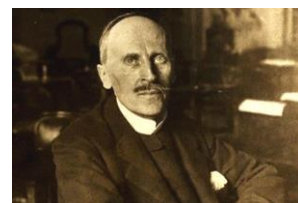

*Dobrodením lásky nie jen len to, že nám dáva vieru v druhého,
ale aj to, že nám dáva vieru v seba samého.*

- **Kto nikdy netrpel, nepozná dobre svoje vnútro.**
- Prvý zákon umenia: Ak nemáš čo povedať, mlč. Ak máš čo povedať, povedz, ale neklam.
- Lásky nie je nikdy mohutnejšia, ako keď cíti, že ide do toho, čo jej prinesie utrpenie.
- V láske a v umení sa nedá opisovať, každý sa musí vyjadriť sám za seba.
- **Vidieť svet taký, aký je a predsa ho milovať – to je najväčšie umenie.**
- *Láska žije v tom, kto miluje, nie v tom, kto je milovaný.*
- **Človek je omylný, ale milovať niekoho, nie je omylom nikdy.**
  - *Buďte silní, bez teórií a násilností, a všetky slabé duše sa k vám budú obracať ako rastliny k svetlu.*
- *Aby si osvetľoval svetlom iných, musíš nosiť slnko v sebe.*
- *Myšlienková inteligencia je ničím bez inteligencie srdca.*
- *Nech je pochválená radosť aj bolesť. Obe sú sestry a obe sú posvätné. Vytvárajú svet a podnecujú duchovnú veľkosť. Sú silou, sú životom.*
- *Všetko pominie – spomienka na slová, na bozky, na milostné objatia, ale súzvučie duší je nezmazateľný.*

- **Najhoršou chorobou, ktorou svet trpí, nie je sila zlých, ale slabosť dobrých.**

Romain ROLLAND
(29.1.1866 – 30.12.1944)

Z odkazu básnika

Celý svet okolo nás po tisícročia svojou krásou nám dáva znamenie o svete zjednotenia a pokoja, po ktorom túžia srdca.

Každé dielo, najvyššie i najpokornejšie, je službou vyššiemu poriadku vecí, po ktorom prahne život.

Nikto nemôže vystihnúť krásu toho, čo nemiluje...

Poznávanie je stúpaním ku svetlu... Poznanie sa meria láskou.

Kto uchvacuje z vecí tejto zeme viac, než je nutné pre udržanie života, pre dielo poznania a lásky, je spolupracovníkom smrti.

Každý projev tvůrčí práce je dorozumivací prostriedek, jímž se dáva poznati duch duchu...

Každá jasne vyslovená myšlienka činí lehčí sen všech lidí na zemi...

Každý vědecký objev novým viděním zjemňuje naše vzájemné dorozumění; odkrývá nová místa duchového dotyku; každý provázen jest daleko sálajícím vzplápoláním lásky.

Každým překonáním bolesti, dobytím nové pravdy, ukončeným dnem lásky, každým pohledem na věci, které jsme uviděli naposled v tomto životě, roste v nás pocit duchovní svobody...

Každé slovo lásky, každá střepina skla odhozená z cesty, aby nezranila bosé nohy, každé pojmenování věcí jejich pravým jménem, každé prolomení mřížů sobectví našeho má svůj ohlas ve světě vyšším.

Kdo staví na hmotě, zklame se. Všechno musí býti proniknuto duchem...

Nepřetržitě, na všech místech najednou pracuje slovo, smrt a láska.

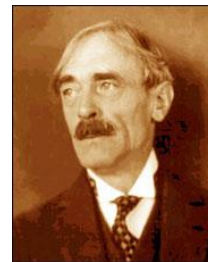
Nikdo nemůže si trvale přivlastnit více na této zemi, nežli stačí udržet svým duchem.

Každý život je div připravený miliónmi rokov skrytých víťazstiev nad smrťou...

Každý údes pred smrťou je len uvedomením si veľkosti a nádhery života, pre ktorý ešte nie sme pripravení.

Otokar BŘEZINA (13.9.1868 – 25.3.1929)

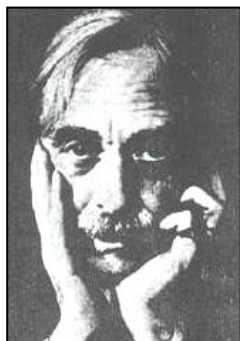
Človek je absurdný tým, čo hľadá, je však veľký tým, čo nachádza.

- Všetko, čo vieme, môže nám poslúžiť vo všetkom, čo robíme. Inteligencia spočíva v tom, že dokážeme všetko využiť. Je teda istým druhom nemravnosti. Aj v genialite je kus zločinu.
  - Zlé chvíle sú na to, aby nás poučili o istých veciach, o ktorých nám tie dobré nič nevravia.
- Len jedno treba urobiť: prerobiť seba samého. Ale nie je to také jednoduché. Kto chce robiť veľké veci, musí sa hlboko zamýšľať nad maličkosťami.

Bojte sa pravdy ako ohňa, má jeho vlastnosti: nič jej neodolá.
- Všetko, čo vravíš, hovorí o tebe: práve keď hovoríš o druhých...
- Keď dôjdeme do cieľa, veríme, že sme šli správnou cestou...
  - Byť človekom znamená mať nevysvetliteľný pocit, že v každom je kus všetkých a vo všetkých kus každého.
- Keď sa to tak vezme, všetko sa nakoniec scvrkne na to, že sa pozeráme na roh stola, na kus steny, na svoju ruku alebo na kúsok oblohy... Politika života. Skutočnosť je vždy v opozícii...

Som zabúdanie tou istou mierou ako myslenie. A s tým, čo je najviac mnou, mám najmenej do činenia.

- Človek musí mať nadbytok času a prostriedkov, aby mohol byť synom Božím, chránencom Múz, osobnosťou - aby mohol byť niekým, nie hračkou okamihu... Človek visí na kríži svojho tela. Zmučenú hlavu mu dlhými pichliacmi doráňala trňová koruna myšlienok...
  - Ťažkosť našej doby spočíva v tom, že budúcnosť už nie je tá, čo bývala.
  - Nenávisť slabochov nie je tak nebezpečná ako ich priateľstvo.
  - Všetky revolúcie sú priamym následkom pomalosti evolúcie.
  - **Len v extrémoch má svet svoju cenu a len v priemernosti svoju trvácnosť.**
- Paul VALÉRY (30.10.1871 – 20.7.1945)**

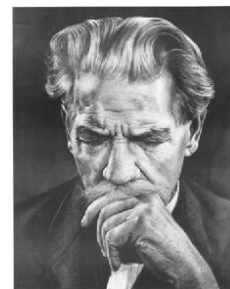

Mlčanie je niekedy jediná odpoveď.

- Pokrok je prozreteľnosť bez Boha...
  - Psychoanalýza je spoveď bez rozhrešenia.
    - *Láska je paradox, ... znamená určite jedno z dvoch: odpúšťať neodpustiteľné alebo milovať ľudí nehodných lásky.*
  - Tolerancia je cnosť človeka, ktorý nemá na vec žiadny názor.
  - Zázrak znamená rýchle ovládnutie hmoty duchom.
  - **Volný verš je ako volná láska, je to protiklad pojmov.**
  - *Pravda nie je nič iné ako môj pokus zistiť, či môj pohľad na vec platí alebo nie...*
  - *Nie som si istý, či je možné vyjadriť pravdu inak než analógiou alebo podobenstvom.*
  - *Ak odstránime nadprirodzené, nezostane nám prirodzené, ale iba neprirodzené.*
  - *Z existencie čo je, nevyplýva, prečo to je, ba ani to, prečo je to tak a nie inak.*
    - *V porovnaní s ničím je každé niečo niečím báječným.*
  - *Obyčajná a zdanlivo bezvýznamná existencia je ako desaťtisíc detektívok zmiešaných dohromady.*
  - *Jediné zdôvodnenie demokracie môžeme nájsť v božskom pôvode človeka.*
  - *Bez pokory sa nemožno z ničoho radowať – dokonca ani z pýchy.*
  - *Nemeníme skutočnosť, aby zodpovedala ideálom. Meníme ideál – je to pohodlnejšie.*
    - **Problém nie je v tom, že nemôžu nájsť riešenie, oni nemôžu nájsť problém.**
  - *Moderný svet si nepripúšťa, že je nenormálny, pretože nevie, čo je normálne.*
  - *Rozum sám je predmetom viery. Musíme totiž veriť, že naše myšlienky majú vôbec nejaký vzťah ku skutočnosti.*
    - *Nebezpečenstvo zo straty viery v Boha nie je v tom, že by človek neveril v nič, ale v tom, že by potom veril v hocičo.*
      - *Nazvite svoj omyl skúsenosťou – a jeho tiaž bude hneď o polovicu ľahšia.*
- Gilbert Keith CHESTERTON (29.5.1874 – 14.6.1936)**

Úcta k životu ako svetlo v nás

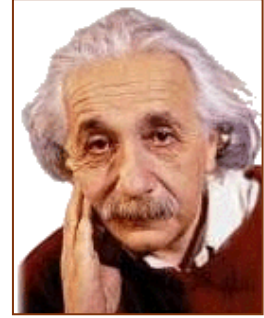

- *Jediné na čom záleží, je, aby sme zápasili o svetlo v nás.*
- *Najvyšší prejav ducha je láska. Láska obsahuje moment večnosti, ktorý môže človek dosiahnuť už na tomto svete.*
- *Len láskou môžeme dosiahnuť spoločenstvo s Bohom. Celé živé poznanie Boha sa opiera o to, že ho prežívame vo svojich srdciach ako vôľu lásky.*
- *Životné poznanie, ktoré my dospeli máme oznamovať mladým, neznie takto: skutočnosť už s vašimi ideálmi zatočí, ale: zapustite korene do svojich ideálov, aby vám ich život nemohol vziať.*
- *Kráčať životom ako neopotrebovaný človek, to je práve to tajomstvo. V našej dobe, keď násilie odeté do klamu kraľuje na tróne sveta tak neblaho ako možno nikdy predtým, predsa len zostanem presvedčený, že pravda, láska, znášateľnosť, miernosť a dobrotivosť sú silami zo všetkých najmocnejšie.*
- *Živá pravda je tá, ktorá vyrastá v myslení... Keď uveríme, že môžeme dosiahnuť pravdu vlastným myslením, dokážeme ju vnútorne prijať... Len epocha, ktorá má dost' odvahy k pravdivosti, môže dospieť k pravde, ktorá by v nej pôsobila ako duchovná sila. **Pravdivosť je základ duchovného života.***
- *Človek nepotrebuje len vonkajší blahobyt, ale aj úctu blížnych a spokojnosť so sebou samým. Tú dosiahne len vtedy, keď sa stará o blaho druhého... Duchovná blaženosť je sebestačná.*
- *Neexistuje žiadna istota, ak stojíme jedni nad druhými alebo proti sebe. Len spoločne môžeme dôjsť k pokoju. Ak chceme jeden druhého zastrašovať, či vzbudzovať nenávisť, nikam sa nedostaneme. Ak sa budeme vzájomne spoznávať, môžeme sa dopracovať k spolupráci. Preto je treba začať s dôverou...*
- *Žiadna veta z môjho myšlienkového sveta nevyjadruje tak presne moju filozofiu ako slová: **úcta k životu**. Základný princíp mravnej etiky znie: dobré je život zachovávať a podporovať, zlé je život ničiť alebo stáť mu v ceste... Svetonázor úcty k životu ráta so svetom takým, akým je. Lenže svet je hrozný i nádherný, nepričetný i duchaplný, plný bóľu i radosti. Neraz zostáva ľuďom záhadou. Som naplnený istotou, že **čím viac budú ľudia premýšľať, tým viac lásky bude na svete.***
- *Poznať sa, neznamená všetko o sebe vedieť, ale mať k sebe vzájomnú lásku i dôveru a veriť v toho druhého.*
  - *Môžeme všetci svojím časom, svojím nadaním, tým, čo nosíme vo svojom srdci, pomáhať druhým. A čím je to ťažšie a nenápadnejšie, tým je to cennejšie. Máme vystupovať ako ľudia pre ľudí. Kto naozaj hľadá a zachováva trpezlivosť, ten nakoniec nájde i šťastie, ktoré svojím vlúdnyim tichým svetlom prežaruje jeho život.*
- *Spoločná viera v pravdu, ktorá je myslením poznateľná, tvorí moju fundamentálnu skúsenosť. Človek je myslením vedený k etickému postojú aj ku zbožnosti.*

Albert SCHWEITZER (14.1.1875 – 4.9.1965)

Z myšlienok Alberta Einsteina

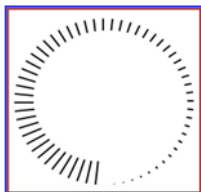

- ♣ *Najkrajšie pocity vyplývajú zo záhad. Sú to pocity, ktoré stoja pri kolíske skutočného umenia a skutočnej vedy. Človek, ktorý tento pocit nepozná, človek, ktorý sa už nedokáže diviť a ktorý nevie žasnúť, je prakticky mŕtvy. Je ako zhasnutá svieca.*
- ♣ *Jedným z najsilnejších motívov, ktorý vedie mužov do umenia a vedy, je únik z každodenného života vyznačujúceho sa bolestnou drsnosťou a beznádejnou nudou, od okov vlastných, stále sa meniacich túžob.*
- ♣ *Bez viery, že sa tento svet tak, ako sa javí nášmu poznaniu, riadi zákonmi rozumovej povahy, si neviem predstaviť skutočného vedca. Prírodné vedy bez náboženstva sú ochrnuté.*
- ♣ *Každé poznanie o skutočnosti vychádza zo skutočnosti a ústi do nej.*
- ♣ *Je otázka, čo je pre vedca významnejšie, či poznanie faktov, či fantázia.*
- ♣ *Moje ideály, ktoré mi vždy žiarili na cestu a znova a znova ma naplňali radostnou odvahou žiť, boli láskavosť, krása, a pravda... Prázdne ciele ľudského úsilia - majetok, povrchný úspech, prepych - sa mi vždy videli opovrhnutia hodné.*
- ♣ *Najrozumnejšia forma výchovy je príklad.*
- ♣ *Nech sú dobrí a spravodliví ľudia akýkoľvek, už len kvôli nim sa oplatí žiť.*
- ♣ *Nechci byť človekom, ktorý je úspešný, ale buď človekom, ktorý za niečo stojí.*
- ♣ *Neplač, že zapadlo slnko, lebo slzy ti zabránia uvidieť hviezdy.*
- ♣ *Povinnosťou každého človeka je byť príkladom čistoty a mať odvahu zachovávať svoje etické presvedčenie v spoločnosti cynikov. Už dávno sa usilujem takto postupovať - so striedavým úspechom.*
- ♣ *Mier nemôže byť udržiavaný násilím, môže byť dosiahnutý len porozumením.*
- ♣ *Väčšina ľudí si myslí, že intelekt robí veľkého vedca. Nemajú pravdu. Robí to charakter.*
- ♣ *Veda bez náboženstva je slepá a náboženstvo bez vedy je chromé.*
- ♣ *Radosť vidieť a rozumieť je najkrajší dar prírody.*
- ♣ *Svet je chudobný na princípy, ale ohromne bohatý na štruktúry.*
- ♣ *Láska je pre človeka zložitejšia ako matematika, často s neriešiteľnými príkladmi.*

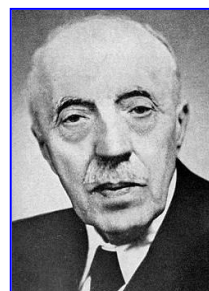

Albert EINSTEIN (14.3.1879 – 18.4.1955)

Z pedagogického odkazu

- *Byť učiteľom, byť formujúcim činiteľom ľudského ducha je veľmi krásne a vznešené poslanie.*
- *Hľadať spôsob vyučovania znamená hľadať dobrých učiteľov, a tak aj vnútorná reforma závisí najmä na osobnosti učiteľa.*
- *Prvou a najhlavnejšou povinnosťou každého vyučujúceho je získať žiaka pre prácu pri vnímaní pojmov a predstáv, priviesť ho k tomu, aby sa aj on pričínil, aby pracoval a učil sa.*
- *Ak chce učiteľ, aby jeho vyučovanie bolo čím úspešnejšie, musí poznať individuálne osobitosti žiakov a musí sa usilovať len tie vlastnosti učiva nechať pôsobiť, ktorým zodpovedajúce zmyslové schopnosti žiakov sa už dost' vyvinuli, sú už dost' intenzívne, aby pôsobenie vnímali a spracovali.*
- *Vyučujúci môže oduševnenie u žiakov nižších tried povzbudiť vlúdnosťou, úprimnosťou a taktnosťou, u žiakov vyšších tried zasa vedomosťami, skúsenosťou, vzdelanosťou, zvlášť vynikajúcim charakterom. Učiteľ s týmito vlastnosťami imponuje žiakom, žiaci cítia, že učiteľ s nimi žije, a oni sa mu odplácajú usilovným učením, čo však znova povzbudzuje učiteľa k práci a tak oduševnenie sa stane nevyčerpatelným prameňom učiteľovej sily.*
- *Dobry učiteľ je vždy živou bytosťou, ktorá sa úplne oddá práci, výchove a vyučovaniu, ktorá nehľadá na vlastný záujem, ale pred očami má len objekt vyučovania: tento ju zaujíma a oduševňuje.*
- *Treba napísať dobré učebnice a treba určiť dobrý spôsob vyučovania. Dobré účinkovanie učebnice závisí predovšetkým na dobrom učiteľovi a len potom na autorovi učebnice.*
- *Každý profesor môže toľko vložiť do jednotlivých predpisov, koľko sám chce a bude vkladať, lebo učiteľa budú posudzovať podľa toho, koľko vedia jeho žiaci.*
- *Vedomosti sa dajú dosiahnuť po prvé veľkými požiadavkami učiteľovými, ktoré sú spojené s jeho prísnosťou, po druhé dobrým spôsobom vyučovania.*
- *V každom žiakovi, v každom človeku má byť vychovávaná osobnosť ľudská, humanitná, ktorá svoju silu, svoju energiu podľa možnosti čo najekonomickjšie venuje prospechu a dobru celého národa, celého ľudstva. Toto má byť konečný a veľkolepý cieľ každého vyučovania.*
- *Za učiteľa treba pripustiť len mladíka ideálne zmýšľajúceho, ktorý pozná ťažkú úlohu pedagóga, kto má srdce vrelo spolucítiace s mládežou, kto sa činne a energicky chce chytiť do vyučovania a kto subjektívne pôsobí na city mládeže.*
- *Keby som si mal znova voliť povolanie, chcel by som byť len **profesorom matematiky**. Je to veda, ktorej zásady platili včera, platia dnes a budú platiť aj zajtra.*
- *My učitelia sme povinní vždy a za všetkých okolností usilovať sa urobiť, viac, než sa od nás očakáva. Len tak zabezpečíme, že sa staneme nasledovaniahodnými vzormi pre našu mládež.*

Jur HRONEC
(17.5.1881 – 1.12.1959)

Tri základné princípy štúdia:

Princíp najlepšej motivácie.

Princíp aktívneho učenia.

*Princíp postupnosti fáz – činnosť a vnímanie,
osvojenie si pojmov,
aplikácia a zovšeobecnenie.*

- *Matematika je veda, ktorá dáva najlepšiu príležitosť pozorovať proces myslenia a má tú prednosť, že pri jej pestovaní nadobúdame cvik v metóde rozumového uvažovania, ktorú môže byť potom používaná na štúdium ktoréhokoľvek predmetu.*
  - *Matematika je vtedy zaujímavá, ak živí našu vynachádzavosť a zdatnosť usudzovania.*
- *Krása matematiky je v tom, nachádzať pravdu bez ťažkostí.*
- *Čo to znamená ovládať matematiku? Riešiť úlohy a to nielen štandardné, ale aj také, ktoré vyžadujú určitú nezávislosť myslenia, tvorivý rozum, originálnosť, vynaliezavosť.*

- *Radosť z objavy je najlepším podnetom pre ďalšiu prácu.*

- *Najlepšia cesta ako sa niečo naučiť je, objaviť to.*

- *Učenie začína činnosťou a jednaním, postupuje k slovám a predstavám a malo by končiť žiadanými algoritmami rozumového uvažovania.*

Čo je to dobre učiť?

Dávať študujúcemu príležitosť, aby objavoval veci sám, z vlastnej iniciatívy.

- *Nechajte svojich študentov klásť otázky alebo sa pýtajte tak, ako sa oni môžu pýtať. Nechajte svojich študentov odpovedať alebo dávajte odpovede, ktoré oni môžu dávať. Vyhýbajte sa odpovediam na otázky, na ktoré sa nik nepýtal, ani vy sami.*
- *Vyučovanie má žiaka pripraviť pre objavy alebo vo väčšej miere dať niektoré predstavy o objavoch.*
- *Veľký objav rieši veľký problém, ale zrnko objavy je v každom probléme.*
- *Ak sa chcete naučiť plávať, smelo vojdite do vody; ak sa chcete naučiť riešiť úlohy, riešte ich. Matematika je riešenie problémov. Učte žiakov rozmýšľať. Pre dômyselnosť a dôvtip musí byť v matematike miesto.*
  - *Štúdium umenia riešiť úlohy je výchovou vôle.*
- *Treba motivovať nie vynútením, askézou, ale zaujatím a podaním problému zvnútra.*

Vyučovanie nie je veda; to je umenie.

**Ak by vyučovanie bola veda, tak bude obsahovať
najlepší spôsob vyučovania**

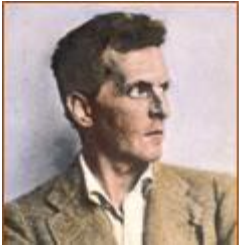
a každý človek by sa musel učiť tým spôsobom.

Vyučovanie nie je veda, je tam veľa možností pre osobné rozdiely...

György PÓLYA (1887 – 1985)

Problémy života nemožno riešiť na povrchu, ale len v hĺbke, v dimenziách povrchu sú neriešiteľné.

- *K odpovedi, ktorá sa nedá vyjadriť, nemožno vyjadriť ani otázku. Keď sa dá otázka vôbec položiť, možno na ňu aj odpovedať.*
- *Význam slova je daný jeho použitím v reči... Ako slovo funguje, sa nedá uhádnuť. Musíme vidieť jeho použitie a z toho sa poučiť.*

Všetko, čo vôbec môže byť myslené, môže byť myslené jasne.

Všetko, čo sa dá vysloviť, dá sa vysloviť jasne.

- *Ak určíme nový spôsob myslenia, miznú staré otázky; tieto otázky spočívajú v spôsobe vyjadrovania; ak sa človek oblieka do nových šiat, odkladá so starými aj staré otázky.*
- *Veriť v Boha znamená chápať otázku po zmysle života. Veriť v Boha znamená vidieť, že život má zmysel... Modlitba je myšlienka na zmysel sveta a života.*
- **V určitom zmysle sme závislí a to, na čom sme závislí, môžeme nazvať Bohom. Boh je svetom nezávislým na našej vôli.**
- **Z minulej kultúry sa stane hromada trosiek a nakoniec hromada popola, ale nad popolom sa budú vznášať duchovia...**
- *To, čo považuješ za dar, je problém, ktorý máš vyriešiť.*
- *Subjekt nepatrí k svetu, ale je hranicou sveta.*
- **Dobré podobenstvo osviežuje rozum.**

Ludwig WITTGENSTEIN
(26.4.1889 – 29.4.1951)

- *Starý zákon má pravdu. Niekedy padajú hradby púhym krikom. Ale púhym krikom sa nedá postaviť nič.*
- *Poznávame svet cez to, čo sme sami, a spoznávajúc svet objavujeme seba samých... Pozorovať, vidieť, objavovať, to je veľké a tvorivé dielo; ale k tomu je potrebný vzlet, a kto sa nevie povzniesť, nevidí to, čo je.*
- **Pravda je viac než moc, pretože je trvalá...**
- *Zbaviť svet lži je viac než odzbrojenie.*

- *Ponižuje nás forma i duch politiky, ktorá vládne pomocou nečistých kompromisov medzi bezohľadnými záujmami... Kompromis je rozdiel medzi zásadou a praxou. Politika kompromisov je možno opatrná; ale nie je presná; je ako obchod, v ktorom sa vyjednáva.*
- *Naša reč je múdra: robí zásadný rozdiel medzi som presvedčený a presvedčil som sa... Ak chceme niekoho presvedčiť, musíme sa stať kusom jeho osobného života.*
  - **To, čo platí iba pre jednu stranu, jednu vieru, jeden národ, nie je tá pravda, ktorá je večným cieľom ľudského ducha.**
- *Skutočné hodnoty nie sú idey v hlave, ale činné sily, ktoré formujú náš život..*

Do hĺbky sa dostávame nie jednou cestou, sondujeme svojimi činmi, vedou, poéziou, láskou i náboženstvom: potrebujeme rôzne metódy, aby sme zmerali svoj svet.

Karel ČAPEK (9.1.1890 – 25.12.1938)

Požehnaná krížom... hľadala pravdu a našla Boha

*Duša je niečo osobitné, čosi Bohom postavené do sveta.
Svedomie je svedectvom toho, ako sú skutky zakotvené v hĺbke duše.
Viera – to je Božie uchopenie.
Milosť je účasť na Božom živote.
Láska je to najslobodnejšie zo všetkého, čo existuje.
Radosť je znamením, že sme blízko svetla.*

**Boh je Ten, ktorý Je... Boh je Pravda. Kto hľadá pravdu, hľadá, vedome či nevedome, Boha...
Boh, ktorý je Láska, dáva sa bytostiam, ktoré stvoril pre lásku...
Boh chce moc nad stvorením iba ako slobodný dar ich lásky.**

*Ak sa pozeráme cez prizmu viery, nevidíme náhody... Pred Bohom má všetko svoj dokonalý zmysel a súvislosti... **Boha možno spoznať iba vtedy, keď sa sám zjavuje...**
Nebo neberie nikomu nič bez toho, žeby mu to mnohonásobne nenahradiť...
Ani utrpenie nie je ani príliš veľké, ani radosť nie je príliš malá.*

*Naša láska k ľuďom je meradlom našej lásky k Bohu... Láska vo svojej najvyššej podobe je splynutím bytostí v obojstrannom odovzdávaní sa jeden druhému... Iba ten, kto vo svojej vlastnej osobnosti je schopný nachádzať celkový zmysel, je schopný porozumieť druhému človeku...
Čím sústredenejšie žije človek v najhlbšom vnútri svojej duše, tým silnejšie je vyžarovanie, ktoré z neho vychádza a druhých k nemu priťahuje... Cesta viery nám dáva viac ako cesta filozofického poznania: Boha osobne blízkeho, milujúceho a milosrdného a istotu, akú nemá žiadne prirodzené poznanie...*

Svet je plný kontrastov, ale nakoniec z nich nezostane nič. Zostane iba veľká láska.

*Pre kresťana neexistujú cudzí ľudia. Náš bližný je vždy ten, koho máme pred sebou v tomto okamihu a kto nás väčšmi potrebuje, nehľadiac na to, či je sympatický viac alebo menej, či je toho "morálne hodný", alebo nie... Kto sústredene ide do hĺbky, vidí aj malé veci vo veľkých súvislostiach...
Kto patrí Kristovi, musí prežiť celý Kristov život... Vedu kríža si môže človek osvojiť iba vtedy, ak kríž dôkladne pocíti.*

*Moja túžba po pravde je mojou jedinou modlitbou.
Potrebujeme aj také chvíle, v ktorých len mlčky počúvame.
Spásu neprináša ľudská práca, ale Kristovo utrpenie.
Veľkosť našej lásky k blíznym je meradlom našej lásky k Bohu.
Vždy mi bola vzdialená myšlienka, že Božie milosrdenstvo je viazané na hranice cirkvi. Boh je pravda. A kto hľadá pravdu, hľadá Boha, či je mu to jasné alebo nie.
Nie Boh je nepriateľom človeka, ale svet bez Boha.*

*Vnútorňou podstatou lásky je odovzdávanie sa. Boh, ktorý je láska, sa rozdáva bytostiam, ktoré stvoril pre lásku... Všetko, čo konáme, je iba prostriedkom k cieľu. Jedine láska je cieľom samým v sebe, lebo Boh je láska... Odovzdanie sa duše do Božích rúk je maximálnym prejavom jej slobody... **Modlitba je najväčšia veda, ku ktorej sa môže ľudský duch dopracovať...***

Človek túži vždy po novom obdarovaní životom, aby mohol vyčerpať, čo mu okamih dáva i berie. Nechce sa vzdať toho, čo ho naplňuje, a najradšej by bol nekonečný a bezhraničný, aby mu život patril úplne a bez konca. Večná blaženosť je radosť bez konca, šťastie bez tieňa, láska bez hraníc, plný život bez ochabnutia, čínorodosť, ktorá je zároveň dokonalým pokojom a uvoľnením zo všetkého napätia. To je bytie, o ktoré človeku v tomto živote ide.

Ak svoj život vložíme celkom do Božích rúk, môžeme dôverovať, že z nás niečo urobí.

Edita STEINOVÁ (12.10.1891 – 9.8.1942)

Objavujem človeka

*Sme tým, čomu sme oddaní a čomu sme oddaní,
to motivuje naše správanie.*

*Bytie je slovami neopísateľné a odovzdateľné
iba spoluprežívaním zážitku...*

Človek je hlboko uschopnený potrebou milovať... Láska je odpoveď na problém ľudskej existencie... Láska je predovšetkým dávať, nie prijímať.

- *Dávať je radostnejšie ako prijímať, pretože v akte dávania spočíva rýdzy výraz ľudskeho života... Kto je schopný rozdávať sám seba, je bohatý.*
- *Vedieť neznamena snažiť sa mať vždy pravdu, ale prenikať cez povrch a usilovať sa **kriticky objektívne stále viac približovať k pravde.***
- *Pravé presvedčenie má dve požiadavky: primeranú informáciu a účelné vlastné rozhodnutie.*
- *Láska je akt viery, a kto je slabý vo viere, je slabý aj v láske... Láska je umenie; nič na svete nie je dôležitejšie, ako sa naučiť tomuto učeniu... Kto miluje nejakého človeka opravdivou láskou, miluje všetkých, miluje svet, miluje život.*
- *Láska je jediný prostriedok poznávania, lebo odpoveď na moju otázku je v zjednotení sa s druhým. V druhom nachádzam a objavujem nielen seba; objavujem dvoch.*

Väčšina ľudí si myslí, že láska znamená byť milovaný. Ale opak je pravdou – láska znamená milovať... Láska je jediná a uspokojivá odpoveď na otázku ľudskej existencie.

- **Zmyslom života je to, čo do svojho života vkladáme sami...**

Smrť je naozaj v živote istotou.

- *Verím, že každý človek reprezentuje ľudskosť. Líšime sa inteligenciou, zdravím a nadaním. Napriek tomu sme si však všetci rovní. Všetci sme svätými aj hriešnikmi, dospelými aj deťmi a nik nestojí nad druhým a nie je jeho sudcom.*

Erich FROMM (23.3.1900 – 18.3.1980)

Čo treba ľuďom povedať

- ★ *Ak kladieme svoj kameň k ostatným, pomáhamo stavať svet.*
- ★ *Ak máme dávať lásku, musíme začať obetou.*
- ★ *Ak prijímaš utrpenie – rastieš.*
- ★ *Ak dávaš, nič nestrácaš. To, čo máš, sa tým naopak rozmnožuje.*
- ★ *Ak je človek uzavretý do seba, stáva sa chudobným.*

→ *Podmienkou šťastia je zápas, námaha a vytrvalosť.*

→ *Modlitbou je každý skutok, ak človek ponúka sám seba, aby sa uskutočnil.*

→ *Priateľ je predovšetkým ten, kto neodsudzuje.*

→ *Človek sa úplne prejaví, len keď zmeria svoje sily s prekážkou.*

❖ *Snažme sa obohatiť spoločenstvo, pretože len to zase obohacuje človeka.*

❖ *Pravdu treba vyhlásiť ako studňu.*

❖ *Mám rád, keď človek vydáva zo seba svetlo.*

❖ *Iba duch zúrodňuje rozum.*

◆ *Čím viac dávaš v mene lásky, tým viac rastieš.*

◆ *Skutočná láska začína tam, kde za to nič nečakáš.*

◆ *Keď vstupuješ do chrámu, Boh ťa neodsudzuje, ale objíma.*

◆ *Tvoja pyramída nemá zmysel, ak nekončí v Bohu.*

Antoine de SAINT-EXUPÉRY (29.6.1900 – 31.7.1944)

Pane, ty vieš lepšie ako ja, že deň za dňom starnem a raz budem naozaj starý. Chráň ma pred domýšľavosťou, že musím pri každej príležitosti, ku každej téme niečo povedať. Zbav ma veľkej náruživosti chcieť dávať do poriadku záležitosti druhých. Nauč ma, aby som bol uvážlivý a ochotný pomáhať. Mám vrásky a šedivé vlasy. Nechcem sa sťažovať, ale tebe to poviem, Pane – bojím sa nemohúcnosti v starobe. Pociťujem, ako sa mi stráca telesná sila a prichádzam o telesnú krásu.

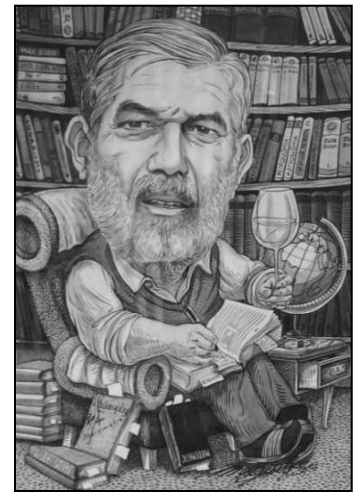
Býval som pyšný, že sa stále môžem porovnávať s mladými. Teraz cítim a uznávam, že už toho nie som schopný. Daj teda môjmu srdcu silu, aby som prijal život tak, ako ho ty riadiš. Nie mrzuto, nie so skleslou náladou, nie ako odchádzajúci, ale s vdakou, pripravený urobiť všetko, k čomu ma ešte povoláš.

František SALESKÝ (1567 – 1622)

PodĎakovanie

Odborná literatúra charakterizuje ľudský vek 80+ ako starobu. Tak ďakujem Darcovi života, že som sa ako-tak dohrabal k tejto méte. Práve teraz chcem všetkým, ktorým som na ceste ich životom zavadzal, možno ich aj urazil alebo ponížil, nepochopil či bol k nim nepozorný, nespravodlivý alebo necitlivý, aby mi odpustili, aj keď nezabudnú. Ja si tiež už často na mnohé krivdy nespomínam, ale ešte pri plnom vedomí všetkým vám držím palce, aby ste boli vždy láskavejšími a dobroprajnými, ale aj pokornejšími. Nech nás naďalej vedie trpezlivá ruka Pánova...

Vždy som však pokladal za dokonalú takú filozofiu, ktorá dokáže vyriešiť úsudok o veľmi závažných otázkach výrečným a pekným štýlom...

Keď sa silné myšlienky stručne vyslovia, veľmi vplývajú na zlepšenie života...

Marcus Tullius CICERO

(3.1.106 pred n. l. – 7. 12. 43 pred n. l.)

Ak si niekto na moju motivačno-pedagogickú činnosť predsa len spomenie, možno sa pozrie aj na webstránku: <http://www.era.topindex.sk/>.

Sú tam „bublíny“ od emeritného učiteľa počtov a merby.

© dmj

